

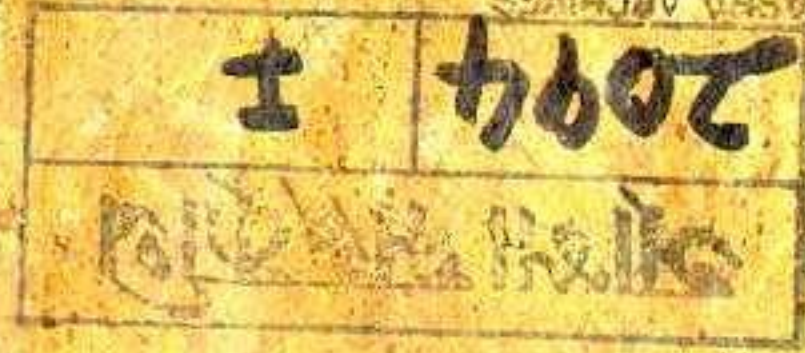
ॐ नमो भगवते वासुदेवाय
॥

श्रीगणेशाय नमः

ॐ
४२

ॐ नमो भगवते वासुदेवाय
॥

ॐ नमः शिवाय ॥ अथ प्रथम क्रिया ॥ तत्र गंगादितीर्थेषु प्रक्रमिष्यद्भूतिवितस्य त्रैवर्णिकस्य नवयज्ञोपवीतवस्त्रमाल्यादि
 भिः शुद्धस्य त्रिधा श्रयः शोपवीते तैर्विभूषणं कुशास्तरास्थानं शुचि त्वापादकं ॥ गंगा जलोद्धारं गंगामृत्तिकां नुलेपनं
 शालग्रामशिलासन्निधानं शिरसि तुलसीपत्रसन्निधानं च कर्तव्यं ॥ ततः फलार्थितया यथाशक्ति गोभू
 हिरायादिदानं तद्वाराकारयित्वा आशुतरपापनाशार्थं दीपदानं कर्तव्यं जलतुषारयोरण्यतरेण श
 रीराद्धोदकं कर्तव्यं तदसंभवे जलतुषारयोश्च कदापि कर्तव्या ॥ ओमित्येकाक्षरं ब्रह्म व्याहरणं विष्णुस्मरणं योरण्यत
 रस्मिन्नामसंविधाभिः ॥ फलमतस्तदर्थिता तत्करणं पुरुषसूक्तादि श्रावणं अपगतप्राणस्य मुखनिदिष्टं कांक्ष्यम

णि प्रवालहिरण्यशकलस्य नासिकाद्वयकर्णद्वयचक्षुर्द्वयप्रक्षिप्तसुवर्णशकलस्य मोत्रघृततैलसमायुक्तस्य
 देहशोधनं विधाय स्नापितस्य बर्हिष्मत्यां भूमौ दक्षिणशिरसास्थापितस्य घृतस्य तैलाभ्युक्षितस्य चन्दनोक्षित
 सर्वांगस्य वस्त्रादिपिहितमुखस्य पुष्पैर्विभूषि
 दिर्निर्हरणं कुर्यात् ॥ मृतं हि जं स जातीये दुति
 कर्तव्यं कानाथ ब्राह्मणं कर्मकनिर्हरणं कर्तुः स्वर्गलो कसुखितफलं हि जं कर्तव्यं कानाथ ब्राह्मणं कर्मकनिर्हरणं
 निर्हरणं क्रियासम्बधिकर्तव्यं पदसमसंख्यायुक्तं फलसमफलं ॥ धनं जयवायुपाणिपर्यस्तं मृतस्य शनैर्द्वारणं

द्विजसंस्कारोपयुक्तानितृणकाष्ठदुर्विषांशुद्रकर्तृकामयतं निषिद्धं द्विजशवं न शूद्रो स्पृशेत् ॥ ततः स्नातः पु
 त्रादिदक्षिणशिरसं शवं कृत्वा ॥ ॐ गयादीनि च तीर्था नि ये च पुण्याः शिलो ज्ञेयाः ॥ कुरु क्षेत्रं च गंगं च यमुनां
 च सरिद्वरान् ॥ कौशिकिं च नृभागां च सर्वपापः पुनाति ॥ भद्रावकाशां गंडुकिं शरयुं तमसां तथा
 ॥ धौ नवं च वराहं च तीर्थपिण्डारकं तथा ॥ पृथि
 नसाध्यायत् जज्ञे सर्वतीर्थान्यावाह्यते न जज्ञे न शवं संस्नाप्य ॥ शुचिदेशे यथा मिलित्वा रुचय रचिताया
 चिताया मास्तीर्थं ॥ कुशाया मुत्तरशिरसोऽधो मुखस्य सवस्त्रस्य पुरुषस्य स्त्रियाश्चोत्तानदेहायाऽन्तरशिर

सः स्थापनं कुर्यात् ॥ ततः गयादीनि च तीर्थानीत्यादि तीर्थानि देवाश्चाग्निमुखाः सर्वैः कृतस्नानमेतं गातायुषं द
 हंतिति मनसा ध्यात्वा शपस्ये तदक्षिणामुखा द्गुताशनं गृहीत्वा ॥ ॐ कृत्वा सुदुस्करं कर्म जानता वाप्यजानता
 मृत्युकालवशं प्राप्नुं नरं पंच त्वमागतं ॥ धर्मा
 न्नाणि दिव्यान् लोकान्सगच्छतु ॥ इति मंत्रमुच्चा
 शेदानम् ॥ मंत्रश्चायमदृष्टार्थत्वात् स्त्रीदाहेऽप्यपि कृत्यं पठनीयः पुंस्तु विवक्षणात् ॥ क्षत्रियकर्तृकैवैश्य
 कर्तृकै चानाथब्राह्मणदाहे वैश्यकर्तृकं नृसर्वस्वनाथदाहे पितृमेधयज्ञफलसमफलं ॥ ततः स्नानकाष्ठ

दिष्टं प्रक्षिप्य दुग्धं किंचिदेव येन ॥ ततः प्रादेशमात्रं सप्तकाष्ठिकाभिः सह प्रदक्षिणासप्तकं विधाय कुठारेणोत्तु-
 कोपरिप्रहारसप्तकं कृत्वा ॐ बुद्ध्यादाय नमस्तुभ्यमित्युक्त्वा एकैकां काष्ठिकामग्नौ क्षिपेत् ॥ अनन्तीतद्विषय-
 प्रेतं गंधमात्यादिभिरर्तं कृत्वा ॥ अहरहर्नयमानो गामश्वपुरुषं पशुम् । वैवस्वतो न तृप्यति सुर्या-
 भावदुर्मतिरित्यमगाथा गायंतो वीधवाग्नाः ॥ माद्वहिः शुचिदेशे निखने युः ॥ तत्र जोद कदा नादि ॥ ३
 ॥ अथोद कदा नादि ॥ तत्र प्रेतदाहानंतरं सर्वेश्वरः शवालुगमनकर्तारश्च चितां कामावर्तेन परावृ-
 त्य व्याधुद्युप्रेतमनवलो कथमानो ॥ अहरहर्नयमानो गामश्वपुरुषं पशुम् । वैवस्वतो न तृप्यति सुराया न-

वदुर्मतिरित्यमगाथा गायंतो नदीसरिजालाशयांतं वालानग्ने कृत्य गच्छेयुः ॥ ततः कृतापसव्योदक्षिणा
 मुखाः प्रकीर्णकेशाः प्रक्षालितैकवस्त्रधराः ॐ श्रुप नः शो शुचदधामातिवामहस्ता नामिकया अथोदक्षि-
 णतो नीलासकुन्निमज्जेयुः ॥ ततो वामहस्ताना-
 मिकया कनिष्ठं पापसित्यपोऽवलिखेयुः ॥ अंगं वन-
 घर्षेयुः ॥ ततो द्विवासस आचम्य जले पाद्याणां
 मरुस्तान् वारध्वदक्षिणाहस्तांगुष्ठतर्जनीमध्याग्रकपितृतीर्थे नदिगुणानुगतकुशत्रयेन मृतं मनसा ध्यायंतः
 कुशहस्ताः प्रेता यस्य स तिलांजलिदंष्ट्रुः ॥ ॐ अद्यामुकगोत्रपितरमुकप्रेत एव तिलतोयांजलिस्ते मया दीयते त-

वोपतिष्ठतामिति वाक्येन ॥ ततः कृत्वा कतिरूपेण वाममुचिना अवलिखितं पापमिति सव्यं के इव लिखेयुः ॥ स्त्रिया उ
दकदाने स्त्रीलिङ्गत्वेन निर्देशः कर्तव्यतापरं विशेषः ॥ इयंच उदकदानक्रियादशयु रूषपर्यंतं कर्तव्या ॥ स
मानग्रामवासे यावद्वासससम्बन्धसत्त्वमरेयुस्ता वस्तर्पयेयुः ॥ अशुरमातामहमातुलाचार्यशि
ष्यसहाध्यायिमित्रदुहितृभगिनीभगिनेयतद्वै तैविभिः काम्यमुदकदानं कर्तव्यं ॥ पतितापविद्रुस
र्वगामिनीवृथासंकरजातप्रवृजितात्मत्यागिपाखण्डगर्भभर्तृहंतसुरापिवद्विजस्त्रीणामुदकक्रियां कुर्यात् ॥
पतितस्य तृप्तिमिच्छन् सर्वगामिनीदि त्सर्ववेतनां दासीमादूषशुद्धघटहस्तां व्रूयात् ॥ देदासि गच्छ मृत्युयेन तिल

नानयसत्त्वरं तोयपूर्णघटं त्वंच सतिलं दक्षिणामुखी ॥ उपविष्टा तु वामेन चरणेन ततः क्षिपेत् ॥ कीर्तयेत्पातकीं संज्ञां
त्वं पिबेति ददे मूर्ध्नुः ॥ इत्युक्त्वा वसादासी मृता हतिपातकीं संज्ञां कीर्तयित्वा अद्यामुक्कगोत्रपातकिनश्च मुक्कप्रेत
इदं सतिलं जलं त्वं पिबेति पुनः पुनरभिधाय वाम पादेन तोयपूर्णसितिलं घटमपवर्जयेत् ॥ तत उद
कदानानंतरं सूक्ष्मीणं कृतवर्षांतरपरिधाः नानावांतान् शुविश्राद्धदेशेऽपविष्टम् ॥ नायमत्य
तसंवासः कस्यचित् केनचित्सह ॥ अपस्वेन शरीरेण किंसुतन्यैः पृथगुजैः ॥ इत्यादि महाभारतादिवाक्यानि श्रा
वयित्वा ॥ अपनीतशोकान्बंधुजनाः कर्मुः ॥ ॥ अथ पिण्डदानं ॥ ततः पुत्रादिर्त्तुगुडमादाय मृत्युनूत

नभारणेन जलमानीयग्रामाद्दिर्देवतायतने गृहद्वारि वा शुचितीरे वा पिरण्डानस्यानादेशान्पांदिशि अग्निं प्रज्वा-
 ल्य तदण्डं प्रसृतिद्वयं प्रक्षाल्य स्वमृतं स्वयं पचेत् ॥ ततो दक्षिणप्रवरो भूभागो गोमयो पलिपुगौरमृत्तिकयापि
 एतार्थं दक्षिणपूर्वनिर्माय ॥ आचोतः कृत्वा पस-
 रि दक्षिणाग्रं कुशत्रयमास्तीर्य ॥ पुटकादौ ज-
 मोरित कुशत्रयतिलजलान्यादाय ॥ ॐ अध्यामुकगोत्रपितरमुकप्रेतत्रावने निक्षते मया दीयते त-
 वोपतिष्ठतामिति कुशत्रयोपरि अवने जज्जदद्यात् ॥ ततस्तिलघृतमधुयुक्तं दुग्धसिक्तं तप्तमेव पिरण्डमाद-

4

यमोटकतिलजलानिचादाय ॥ ॐ अध्यामुकगोत्रपितरमुकप्रेत एष शिरः पूरकः प्रथमः पिरण्डस्ते मया दीयते त-
 वोपतिष्ठतामिति कुशोपरि अवने जनस्थाने पिरण्डं दद्यात् ॥ विहितकालेऽप्यविकृतचूडाकरणस्य विहितकाले
 ऽप्यविकृतोपनयनस्य भूमावेव पिरण्डं दद्यात् ॥ ततः
 त्ववने निक्षते मया दीयते तवोपतिष्ठतामिति पिण्डे
 पदीपोर्या तं तु मय शुद्धवस्त्रतामूलानि दद्यात् ॥ ततो यावद्वायं निःसरति तावत् पिरण्डाभिमुखं स्तिष्ठेत् ॥ ततो
 पसव्येनैव ॐ अध्यामुकगोत्रपितरमुकप्रेत एष तिलतोयां जलं स्ते मया दीयते तवोपतिष्ठतामिति त्वेकतिलतो-

उत्पवने जनदानं ॐ अध्यामुकगोत्रपितरमुकप्रेतप्र-
 परिपूर्ववद् दद्यात् ॥ ततः प्रेतमुद्दिश्य तूष्णीं गंधपुष्पधू-

यांजलिं पिण्डोपरि दद्यात् ॥ एवं पिण्डसमीपं सर्वं अघामुकगोत्रपितरमुकप्रेत इदं तिलतोयपात्रं ते मया दी-
 यते तवोपतिष्ठतामिति के तिलतोयपात्रं दद्यात् ॥ पञ्चाङ्गाले सर्वं क्षेपेत् ॥ तत उपलिप्तायां भूमौ मातृपात्री-
 यं दीपं च निधाय ॐ अघामुकगोत्रपितरमुक-
 घामुकगोत्रपितरमुकप्रेत इदं पानीयं ते मया
 प्रेत एष दीपस्ते मया दीयते तवोपतिष्ठतामिति दद्यात् ॥ सायंकाले गृहद्वारि प्रेतमुद्दिश्य दशरात्रं दीपं द-
 द्यात् ॥ रात्रौ गोमयोपलिप्तायां भूमौ त्रिकांशिका समारोपित्वा नय पात्रद्वये जलं क्षीरं च निधाय तत्समी-

पे मातृपात्रीयं दीपं च निधाय ॥ अस्यां रात्रौ अमुकगोत्रपितरमुकप्रेत अत्र स्नाहि इदं पिव इदं परिधेहि अनेन पश्येति निवेदयेत्
 ॥ आकाशाधिकरण कदशरात्रावहिनः प्रेतोद्देश्य घटजलदानं सर्वपापशान्त्यर्थं अमविनाशफलं ॥ रात्रौ मृतके सूर्यो-
 यदि वा मृतके नक्षत्रोदये वहिर्बुधनादौ ब्राह्मणमुप-
 गत्य तत्रैव निम्नपत्राणि दंतैः स्निग्धा च मृदादिरो-
 मित्यश्मानं ॐ अग्निर्नः शर्मय ह कुटुम्बं गंतं स्युः शौचं भक्त्या मध्यस्थित्वा ज्योतिर्मन्त्रेण दक्षिणेन पानिना द्वा-
 शौत् ॥ ततोश्मनि पदन्यासं कृत्वा च मध्याह्ने अमुकगोमयगौरशर्षपादि-
 दूर्वाप्रवालवृषभान् संस्पृश्य गृहं प्रविश्य ॥ एतच्च कु-

लांतरजातानामपिशवस्यशांकर्तव्यं द्वातयो नैतस्यां रात्रावन्नपचेयुः ॥ यावदशौचं मृण्मयपात्रे पात्रपुटे पागौबात्री
 उतत्वमनामिषं दिवा भुञ्जीवन्नेककालं त्रिरात्रमक्षारलवणशानः द्वादशरात्रं महागुरुषु। मातापिता आचार्यश्च
 तिमहागुरवः ॥ सर्वे ब्रह्मचारिणो दीनानामनिनाभो गवर्जिताः शस्त्रपाणयोऽध उपरेशिनः पृथक् द्वितो
 शयीरन्। उपवेशने शयने च हरणप्रस्तरमुपाद दीरन्। प्रेतक्रियावर्जमनावश्यकं न किंचित्कर्म ७
 र्थः ॥ पंचमसप्तमनवमदिवसेषु सर्वेषामेव पण्डितानां वहिः स्नानं तिलोदकदानं वस्त्रदानं सह भोजनं चतुष्य
 थश्मशानगृहेषु दीपदानं त्र्यंगसम्वाहनं तैलाभ्यंजनं जागरादिकं प्रेताभ्यायनं करं ॥ ॥ पृथुपिण्डदानं

तद्वितीयादिदिवसेषु द्वितीयादिपिण्डदानं ॥ तत्र विशेषः द्वितीयदिनपिण्डवाको कर्णाक्षिनासिकापूरको द्वितीयः पि
 ण्डः द्वौ तिलतोयां जली द्वे तिलतोयपात्रे ॥ तृतीयदिवसे गलांशभुजवक्षपूरकस्तृतीयः पिण्डः त्रयस्तिलतोयां
 जलयः त्रीनितिलतोयपात्राणि ॥ चतुर्थदिने नाभिः लिंगगुदपूरकश्चतुर्थः पिण्डः चत्वारस्तिलतोयां ज
 लयः चत्वारि तिलतोयपात्राणि ॥ पंचमदिने जानुभ्यां घापादपूरकः पंचमः पिण्डः पंच तिलतोयां जलयः
 पंच तिलतोयपात्राणि ॥ षष्ठदिने सर्वमर्मपूरकः षष्ठः पिण्डः षट् तिलतोयां जलयः षट् तिलतोयपात्राणि ॥ सप्तमदि
 ने सर्वनाडीपूरकः सप्तमः पिण्डः सप्त तिलतोयां जलयः सप्त तिलतोयपात्राणि ॥ अष्टमदिने दंतलोमादिपूरकोऽष्टमः

पिण्डः अष्टौ तिलतोयां जलनयः अष्ट तिलतोयपात्राणि ॥ नवमदिने वीर्यपूरको नवमः पिण्डः नव तिलतोयां जलनयः नव तिलतोयपात्राणि ॥ दशमदिने पूर्णत्वत्पूता क्षुद्रिपर्ययपूरको दशमः पिण्डः दश तिलतोयां जलनयः दश तिलतोयपात्राणि देयानि ॥ अन्यत्सर्वं समानं ॥ तथा हि ॥ शिरस्त्राद्येन पिण्डेन प्रेतस्य क्रियते सदा ॥ द्वितीयेन तु कर्णादिमांसिकानुसमासतः ॥ तृतीयेन तु तृतीयेन ततः क्रमात् ॥ चतुर्थेन तु पिण्डेन नाभिलिङ्गगुदानि च ॥ जानुजंघेतथापादौ पंचमेन तु सर्वदा ॥ सर्वममूर्तिष्वेन सप्तमेन तु नाड्यः ॥ दंतलोमाद्यष्टमेन वीर्यं तु नवमेन तु ॥ दशमेन तु पूर्णत्वत्पूता क्षुद्रिपर्यय

यः ॥ क्षत्रियवैश्यशूद्राणां संपूर्णशौचेन वसुदिनेषु नव पिण्डान्दत्त्वा शौचांतदिने दशमपिण्डदानं ॥ अथाशौचे ब्राह्मणादिभिः सर्वैः प्रथमदिवसे त्रयः द्वितीयदिवसे चत्वारः तृतीयदिवसे त्रयः पिण्डा देयाः ॥ अथवा प्रथमदिवसे एकः पिण्डः द्वितीयदिवसे चत्वारः तृतीयदिवसे पंच एवं दश पिण्डा दातव्याः ॥ सद्यः शौचे द्वे रेणुकैकं पिण्डमेकस्मिन् दिवसे दत्त्वा न्तिमदिने स्वशिष्टपिण्डा देयाः ॥ पाका संपत्तौ पलमूलशकगुडदुग्धशालिसकुजामन्यतमेन पिण्डा देयाः ॥ येन द्रव्येन प्रथमः पिण्डो दत्तस्तस्य जाती येनैव पिण्डांतरमपि दद्यात् ॥ पुत्राद्यधिकारिणिविदेशस्येन दानकृतापि

रण्डानेपि कृतेपि पिण्डा देयाः॥ पुत्रादिभिरपियेनैव पुत्रेणाप्रथमः पिण्डो दत्तः स एव पिण्डांतरमपि दद्यात्॥ ॥ अथास्थिसं
 चयः॥ चतुर्थे ब्राह्मणानां तु पंचमेहनिभूभुजां। नवमे वैश्यजातीनां शूद्राणां दशमात्परे। कर्तव्यं तु नरैः प्राद्वं देश
 कालाविरोधतः॥ आद्रमत्रास्थिसंचयनिमित्तकं॥ एतच्च संपूर्णशौचेषु दिनकथनं॥ एवमशौचिनाम
 गस्पशौचि॥ चतुर्थेहनिविप्रस्य षष्ठे वैदत्रियस्य तु। अष्टदशमे वैवस्पर्शस्या द्वैश्यशूद्रयोः॥ यत्तु॥ प्रथ
 मे द्वि तृतीये वा सप्तमे नवमे पिवा। अस्थिसंचयनं कार्यं निजैस्तद्गोत्रजैर्मतेरिति वाक्यं॥ तत ब्राह्मणादीनां चतु
 र्थादिदिनेष्वस्थिसंचयनासंभावनायां प्रथमादिदिनेष्वस्थिसंचयविधायकं॥ अहाशौचे द्वितीये द्वि। सद्यः शौचे

तद्दिन एवास्थिसंचयः कर्तव्यः॥ असंपूर्णशौचांतरेषु तृतीयभातगौरमस्थिसंचययोगस्पृश्यकर्तव्यः॥ अथ प्र
 योगः॥ चतुर्थदिने तत्रात्वा चतुर्थपिण्डं दत्त्वा प्राद्वं देशस्य गोमयोपलेपनं पंचगव्योपलेपनं ज्वलदंगारभ्रामण
 गौरमृत्तिकया कृदनां निकारयित्वा॥ गौरसर्षपति। लैश्चावकिरणं॥ स्वयंच प्राद्वं कर्त्तृपाकमारभेत्॥
 ततः सिद्धे त्रेरक्षादीपं संस्थाप्य प्राद्वं देयानि वस्तूनां साद्या चम्य॥ पूर्वाभिमुख उपविश्य ॐ अपवित्रः प=
 वित्रो वा सर्वा वस्यां गतो पिवा। यः स्मरेत्पुंडरीकाक्षं स वा ह्यभ्यंतरः शुचिः। ॐ पुण्डरीकाक्षः पुनात्विति प्राद्वी
 यवस्तूनां कुशत्रयजलेन सेवनं॥ तत ॐ अधामुक्क गोत्रस्य पितुरमुक्क प्रेतस्यास्थिसंचयनिमित्तकैको द्विष्टा

ॐ मङ्गलं करिष्ये ॥ इति संकल्पं कुर्यात् ॥ ततः सिर्गायत्रीं जपेत् ॥ ॐ देवताभ्यः पितृभ्यश्च महायोगिभ्यश्च नमः स्वा
हायै स्वधायै नित्यमेव नमो नमः ॥ इति त्रिजपेत् ॥ ततो पसव्यं कृत्वा मोट कतिलं जलान्यादाय ॐ अद्या मुकगोत्रपि
तरमुकप्रेतश्च संवयनिमित्तकैकोद्विष्टश्चाद् इदमासनं ते मया दीयते तवोपतिष्ठतां ॥ इत्यासनं
मोट कुरुपमुस्तु जेत् ॥ ततः ॐ अपहृता असुरार आ ॐ सि वेदिष्य ॥ इति आद्रुदेशो वामावर्तेन तिलान् १०
विक्षिपेत् ॥ ततः ॐ आयंतु नः पितरस्तोम्यास्तोऽग्निव्याहाः पथिभिर्देवयानैः अस्मिन्नक्षेत्रे स्वध्यामदंतो धिबु-
वंतु ते वंत्वस्मान् ॥ इति मंत्रं जपेत् ॥ ततः पुटके कुशपत्रद्वयं पादौ शमात्रंदक्षिणाग्रं धत्वा ॥ ॐ शन्नो देवी रश्मि

ॐ यथापो भवंतु पीतये संयोरभिस्रवंतु नः ॥ इति मंत्रेण तत्र जलं दत्वा ॥ ॐ तिलो सिसोम देवयोगो स वो देवनिर्मितः
प्रयत्नमग्निः एतु स्वध्यापितृ न लोकान् प्राणाद्दिनः स्वाहा ॥ इति पुटके तिलान् दद्यात् ॥ तस्मै गंधपुष्पे तत्र क्षिपेत्
॥ ततस्तदर्घ्यपात्रं वामहस्ते कृत्वा कुशपत्रद्वयं परि वेषणपात्रेऽत्र राग्रं धत्वा तदुपरि किंचिदुदकांतरंद
त्वाऽन्तान् पातिना दद्यात् ॥ ॐ यादिव्या आपः पयसा समभूवू भूर्या आंतरिक्षाऽत्याधिधीर्माहिरण्यव
र्णायक्षिणांस्तां न आपः शिवाः सः स्योनास्तु ह वा भवंतु ॥ इति मंत्रं पठित्वा मोटकादीन्यादाय ॐ अद्या मुकगोत्र
पितरमुकप्रेतश्च संवयनिमित्तकैकोद्विष्टश्चाद् एव हस्तार्घ्यस्ते मया दीयते तवोपतिष्ठतामिति पवित्रोपरि च

र्धजलंदददुस्तजेत॥ ततः पवित्रपुष्पसहितमर्धपात्रमासनवामपार्श्वेऽपित्रेस्थानमसीत्यधोमुखं कृत्वा ध्यायेत्॥
ततो मोहकादीन्यादाय ॐ अद्यामुकगोत्रपितरमुकप्रेतअस्थिसंचयनिमित्तकैकोदिष्टप्राद्व एतानि गंधपुष्पधूप
दीपताम्रतयज्ञोपवीतवासंसितेमयादीयं तैतवोप तिष्ठंतां॥ इति गंधादीनि दद्यात्॥ ततो जलेनासनमो
नपात्रयोश्चतुर्दिशंचतुःकोणं मण्डलं कृत्वा॥ आर्घ्या यान्नाग्रभागंसद्यु तयं जनतिलजलंदत्वा ॐ इदमन्नम
तद्वस्वामिपितृभ्यो नमः इत्युस्तजेत्॥ ततो हस्ताभ्यां ताम्रपात्रमन्नपूर्णमादाय मना कृत्वा पितरंध्याय न पुरुषत
पि क्षममन्नं परिवेशः स्यात्॥ व्यंजनघृतजलान्युपनीयान्नोपरिमधुदत्वा ॐ मधुवाता न ता यते मधु क्षरं तिसिंध

वः माध्वीर्नः संतोषधीः मधुनक्तमुतोषसोमधुमत्पार्थिव ॐ रजः मधुद्यौरस्तुनः पितामधुमान्नो वनस्पतिर्मधु
मां अस्तु सूर्याः माध्वीर्गर्वा भवंतु नः ॥ ॐ मधुमधुमध्विति च जपेत्॥ ततो हस्ताभ्यां हस्ताभ्यामधोमुखं पात्रमात्त
भ्य ॐ पृथिवीतेपात्रंद्यौरपिधानं ब्राह्मणस्य मुखे अ मृते अमृतं जुहोमि स्वाहा ॥ ॐ इदं विल्लुर्विचक्रमे त्रेधा
निदधे पदंसमूहमस्य पा ॐ सुरे ॥ इति जपेत्॥ तत ॐ कृत्वा कवमिदं रक्षमदीयं ॐ इदमन्नं ॐ इमा आपः ॐ
इदमाज्यं ॐ इदं हविरिति अन्नजलघृतान्नेषु दक्षिणां मुखं निवेश्य ॥ ॐ अपहता अक्षुरारक्षा ॐ सिवे दिषद इति तिला
नन्नोपरि दक्षिणा ॥ वामहस्तेन पात्रमत्यजं दक्षिणहस्तेन मोहकादीन्याय ॥ ॐ अद्यामुकगोत्रपितरमुकप्रेतअस्थिस

चयनिमित्तकैको द्विष्टाद्भुदमन्त्रं सोपकरणं ते मया दीयते तबोपतिष्ठतामित्युक्तं जेत ॥ ततः कुशेषूपविश्या गायत्री
 जपेत् ॥ ॐ मधुवाता ज्ञाता यते इत्यादिकं च जपेत् ॥ ॐ कृष्णपाजप्रसृतिन्नपृष्णीया हिराजैवामबां इभेनतद्वीम
 नुप्रसृतं दुराणोस्तासि विध्यरक्षसस्तपिष्टेस्तवभ्र
 नैजिह्वापेतंगानसंदितो विसृजविषगुल्काः प्रतिः
 यो नोदुरे अघसं सो यो अं त्यग्ने मा कृष्टे व्यधिरादधर्षी त इदग्ने तिष्ठ प्रत्ययातनुष्यन्नमित्रा मूर्ध्नि धातिद्व्यहेते यो
 नोऽराति ॐ समिधानचक्रे नीताडे च द्यतशन्न शुक्लं दुर्द्धा भवप्रतिनिध्या ध्यमदा विष्णु एषे देवान्यग्ने अबस्थि

मास आसूया पतंत्य नुसृष्ट शङ्खताशो शुचानः तपुष्य
 स्य शो विसृजतूर्णि तमो भवापायुर्विशो अस्याः दवद्वुः

१२

रातनुहिजातयूतां जामिमजामिंपुष्पणी हि शत्रून् । इति रक्षोघ्नी त्र्यचः पठेत् ॥ ॐ उदीरतामबर उत्परासः उ नमध्य
 माः पितरः सोम्यासः - - - - - र वृका अत इहास्ते नो बंतु पितरो हवेषु । अंगिर सो नः पितरो नरा गवाश्च वीणो नृ
 गवः सोम्यासः तेषां वयं सुमतो यदियातामपि भद्रे
 मपीठमसिषास्ते निर्यमः सरवाणो हवीषु शस्त्राण
 सहस्रपात्स भूमिं सर्वतस्य ह्यत्यतिष्ठ दृशां गुलं ॐ आशुः शिशानो वषभोन भीमो घनाघनः द्यो भनश्चरणी
 नां ॐ नमः शं भवाय च मयो भवाय च नमः शं कराय च मयस्कराय च नमः शिवाय च शिवतराय च ॐ नमस्तु

सौमनसे स्याम ॐ येनः पूर्वे पितरस्सोम्यासो नूहिरे सो
 द्विः प्रतिकायमाह ॐ सहस्रशीर्षा पुरुषः सहस्रीक्षः

अं विरूपाक्ष नमस्तेनेकचक्रुषे नमः पिनाकहस्ताय वज्रहस्ताय वै नमः इति जपेत् ॥ ततः त्रिष्टुप् सन्निधावात्तत्तकु
 शत्रयां भूमिं जलेन पोक्ष्य तिलघृतव्यंजनसहितमन्नं जलेनाप्लाव्य ॥ ॐ अग्निदाग्धाश्च ये जीवा येऽप्यदग्धाः कुले म
 म । भूमौ दत्तेन तत्पुत्रं तत्प्रायां तु परां गतिं ॥ इति मंत्रे
 रिं स्मृत्वा ॥ अन्नपात्रसमीपे पिण्डदानार्थं मृसिंडिका
 करेण ॐ अपहृता असुरारक्षा ॐ सिवे दध द इति मंत्रेण तदुल्लिख्य दर्भपिंडजलीमुत्तरस्यां क्षिप्या रेखोपरि ॥ ॐ ये रूपा
 नि प्रतिमुञ्चमाना असुराः संतः स्वधया चरंति परापुरो नि पुरो भवंत्यग्निष्टान् लोकात्पुण्ड्रादात्यस्मात् ॥ इति मंत्रेण

गारं त्रामयित्वा दक्षिणतः क्षिपेत् ॥ रेखोपरि छिन्नमूलान्कुशानां स्तीर्या ॥ सव्यं कृत्वा ॐ देवताभ्य इति त्रिजुं पेट ॥ ततोऽप सव्यं
 पुटके जलतिलगंधपुष्पाणि क्षिप्या पुटके वामहस्ते कृत्वा मोहकादीन्वादाय ॥ ॐ अद्या मुकगोत्रपितरमुकप्रेतश्च स्थिसं
 चयनिमित्तकैको दिष्टप्रादुर्वावणे निरुचते मया दीयते त्वोपतिष्ठतामिति कुशोपरि अवने जने किंचिदद्यात् ॥ त
 तो घृतमधु तिलयुतेनान्नेन पिण्डं निर्माय घृतमध्वः
 रमुकप्रेतश्च स्थिसं चयनिमित्तकैको दिष्टप्रादुर्वावणे निरुचते मया दीयते त्वोपतिष्ठतां ॥ इति कुशोपरि वामान्वारब्धदक्षिणहस्ते
 न पिण्डं दद्यात् ॥ तत आस्तु त कुशमूले तस्मां करं प्रोक्ष्य ॥ सव्यं कृत्वा च म्याप सव्यं कृत्वा ॥ ॐ अत्र पितरमादयस्व ति पठित्वा उत्तरां

यथाभागं दद्यात्

निमुरवीभूयस्वास्तनिरोधं कुलं ध्वजपितरं भास्वरमूर्त्तीं ध्यायन् ॐ अमीमदतपितरं यथा भागमावृषादृष्ट इति जपेत् ॥ त
तः पूर्वविशिष्टमवने जनपात्रं वामहस्ते कृत्वा मोटकादीन्यादाय ॥ ॐ अद्यामुकगोत्रपितरमुकप्रेतस्थिसंवयनिमित्तकैको
दिष्टश्राद्धप्रत्यवने निक्षते मया दीयते तवोपतिष्ठता मिति प्रत्यवने जनं दद्यात् ॥ ततो नीवी विसृज्य सर्वंकृत्वा
चम्यापसर्वंकृत्वा ॥ वामहस्ते सूत्रमादाय कराभ्यां तद्
मुकगोत्रपितरमुकप्रेतस्थिसंवयनिमित्तकैको दिष्टश्राद्ध एतद्वा सस्ते मया दीयते तवोपतिष्ठता मिति मोटकादिता दद्यात् ॥
ततः पिण्डं गंधपुष्पधूपदीपतामूलैरभ्यर्च्य ॥ पिण्डशेषान् पिण्डसमीपे विकीर्य ॥ ॐ शिवा आपः संतु ॐ सौमनस्यमस्तु

ॐ अक्षतं चारिष्टमस्तु इति अन्नपात्रे जलादीति कृत्वा ॥ मोटकादीन्यादाय ॐ अद्यामुकगोत्रपितरमुकप्रेतस्थिसंव
यनिमित्तकैको दिष्टश्राद्धे दत्तै तदन्नपानादिकमुपतिष्ठता मित्युक्तं जेत् ॥ ततः सर्वंकृत्वा दक्षिणां दिशं पश्यन् ॐ अ
द्योरः पिता अस्तु इति पिण्डोपरि पूर्वग्रांजलधारां द
वर्द्धतां वेदाः संततिरेव च ॥ अद्या च नो मा व्यगमद्गुदे
वितारश्च नः संतु मानया विष्मकं च न एताः सत्या शिवः संतु इति मंत्रेण आशिखोया चेत् ॥ ततो पसर्वंकृत्वा पि
ण्डोपरि सपवित्रात् कुशानास्तीर्य ॥ पुटकादिजलेन ॐ हुं हुं विहृतीरमृतं द्युतं पयः कीर्त्तनात् परिस्तुतं स्वधास्य

क्षर्पयतमेपितृना इति मंत्रेण कुशोपरिदक्षिणाग्नां जलधारां दद्यात् ॥ ततः पिण्डमाध्यायेन पयेत् ॥ किं न मूलकुशान्
 गारं चाग्नौ क्षिपेयैत् ॥ अर्घ्यपात्रमुत्तानीकृत्य मोहकादीनि दक्षिणादुपचादाय ॐ अद्यामुक्तागोत्रस्य पितुरमुक्ताप्रे
 तस्य कृतैतदस्थिसंचयनिमित्तकैको द्विष्ट आहूय
 णाय दक्षिणां दातुमहं समुत्सृजे ॥ इति दक्षिणां दद्या
 त् ॥ हस्तोपादौ प्रक्षाल्या चम्य ॥ ॐ पुमादाकुर्वतां कर्म प्रच्यवेता ध्वरेभ्युपत ॥ स्मरणं देवतद्विज्ञोः संपूर्णं स्यादिति श्रु
 तिः ॥ इति पथित्वा विष्णुं स्मरेत् ॥ आर्घ्यं यदस्मिन्निश्चादि ब्राह्मणाय प्रतिपादयेत् ॥ ॥ ततः पुत्रादिर्जातिवंधुमलितः

१५

त्नातः सुधौतघस्त्रेनानाविधफलमूलमक्षयपानादिभिः स्वज्ञातकनुरूपैरष्टौ पात्राणि पूरयित्वा गंधपुष्पधूपदीपादिकं
 च गृहीत्वा श्मशानसमीपमागत्य ॥ त्वरान्वितैः कैश्चिदर्थैः कैश्चित्पुष्पैः कैश्चिद्रोजने कैश्चिद्रूपैः कैश्चिद्दीपैः कैश्चिन्माल्यैः
 च्छित्तानीये कैश्चिदक्षते सर्वनिवेदयेदिति ॥ कैश्चिन्निरहं
 ॥ प्रथमं चित्वा उत्तरद्वारसमीपेऽपविश्य ॐ नमः कु
 ल्युर्भगवंतः सनातनाः ॥ तेस्मात्तकाशाद्भृङ्गं तु वलिमष्टांगमक्षयं ॥ प्रेतस्थास्पृशुमान् लोकान् प्रयच्छंतु वशाश्च ता
 न् ॥ अस्माकमायुरारोग्यं सुखं च ददताम्बरं ॥ इति पथित्वा ॐ ह्रषोष्टांगवलिः शंकरादिदेवताभ्यो नमः इति प्रत्येकं वलिं

कारयुक्तैः समंततश्चतुर्वर्त्तनादि पूर्णपात्रेण निवेदितेषु
 बादमुख्येभ्यो देवेभ्य इति सर्वदा ॥ यस्मिन् श्मशाने देवा

दत्त्वा एवं प्रदक्षिणक्रमेण परं वलित्रयं त्रिषु द्वारेषु दत्त्वा तान्वलीनक्षीरेण भुक्ष्य। ॐ शंकरादिदेवताः स्वीयस्वीय
 स्थानं गच्छं तु इति देवतां विस्तृत्य॥ ततः क्षीरेण वाप्यतः चितास्थान्यस्थीन्यभुक्ष्य प्रथमं शिरोस्थीनि शमीपत्ताशशा
 खाभ्यामुद्धृत्योद्धृत्या ज्येष्ठाभ्युक्ष्य गंधवारिणा च सि
 न्यप्यस्थीति गृहीत्वा पंचगव्येन सुगंधिवारिणा च सि
 मृन्मयभाण्डे साक्षादनेन दद्यात्॥ तद्ग्राण्डमरण्ये च समूले वा पंकशौवात्नमुत्तगतं त्वानिभृतं धारयेत्॥ चिताभस्मा
 दितो ये निःक्षिपेत्॥ गोमयाम्बुनिश्चिताभूमि शुद्धिं विधाय॥ पूर्ववत् चतुर्दिशं शंकरादिदेवताभ्यो वलीनर्घादि युक्ता

१६

न्दत्त्वा विस्तृजेत्॥ बल्यन्नमं त्यजेभ्यो दद्यात् ॐ भसिवाक्षिपेत्॥ ततश्चिताभूमेराद्या नार्थवन्तः पुष्करकः पट्टको वा कारयि
 तवः पुष्करक इष्टकानिर्मितं देवकुलाकार गृहं॥ ततः सचेनो बंधुभिः सह स्नायात्॥ अथ कश्चित्पुत्रपौत्रसहोदरादिगं
 गातीरमस्थीनि नीत्वा स्नात्वा तान्यस्थीनि पंचगव्येन संप्रो
 धाय दक्षिणां दिशं प्रश्यत् ॐ तमोस्तु धर्मा येति वदन्
 पीत इत्युक्त्वा गंगां भसिनिःक्षिपेत्॥ ततः स्नात्वा स्नाय्य ह्यप्यश्रेत्॥ तत आचम्य ॐ अद्य कृतं तदस्थिपेक्षेप कर्म प्रति
 कार्थमिदं हिरण्यमग्निदैवतं यथा ताम गोत्राय ब्राह्मणाय दक्षिणां दातुमहं समुत्सृज्ये॥ इति दक्षिणां दद्यात्॥ एवं च

तेप्रेतपुरस्थितस्यस्वर्गगतिः स्याच्चमहेन्द्रतुल्या ॥ यावदस्थिमनुष्यस्यगंगातोयेनिमज्जितातावद्वर्षसहस्राणिस्वर्गलो
 केमहीयते ॥ गंगातोयेषु जस्यास्थिप्रवृत्ते शुभकर्मणाः । न तस्य पुनरावृत्तिर्वृत्तलोकाकथंचन ॥ गौडाः ॥ दशाहाभ्यंत
 रेयस्यगंगातोयेस्थिमज्जति ॥ गंगायां मरणेयादृक् तादृ
 कफलमवाप्नुयात् ॥ ब्रह्मपुराणे ॥ मातुः कुलं पितृ कुलं
 वर्जयित्वा नराधमः । अस्थीन्यन्यकुलोऽपि नीत्वा
 चान्द्रायणं चरेत् ॥ एवं च मातृकुले पितृकुले अन्यकुलो
 स्याप्यस्यानयने दोषाभावः ॥ ॥ अथाचारान्निरग्नेरपि अस्थिपर्णनरदाहः ॥ दाह्यशरीरात्ताभेस्तदस्थि
 घृतेनाभ्युक्ष्य वस्त्रेनाच्छाद्य दहेत् ॥ अस्थ्यामप्यलाभेषु अधिकपलाशपत्रत्रयेन पुरुषा कृतिं विन्यस्य ॥ ॐ असौ स्व

गां जलोकाय स्वाहेति दहेत् उदकचारांच दद्यात् ॥ तद्विन्यासप्रकारास्तु ॥ शिरस्यशीत्यर्द्धं ग्रीवायांतुदशौ चतुर्वा द्वौ चै
 व शतं दद्याद्गुलीषु तथा दश ॥ उरसि त्रिंशत्तं दद्याद्विंशतिर्जुं रे तथा ॥ अष्टार्द्धं शिश्ने दद्यात् द्वादशार्द्धं वृषणयोः ॥ पुर्वे
 चैव शतं दद्यात् त्रिंशत्तं ज्ञानुजं च योः ॥ पादांगुलीषु द
 शौ गृह्याग्निना द्विजैः ॥ तदलाभे पलाशोऽस्यैः पत्रैः
 नतः ॥ वेष्टितव्यस्तथा यत्नात् कस्तूरारस्य चर्मणा ॥ पुराणसूत्रेण बध्वाद्यपत्नेष्वव्यस्तथायवैः ॥ सुपिष्टैर्जलमिश्रैश्च प्र
 दग्धव्यस्तथाग्निना ॥ असौ स्वर्गाय लोकाय स्वाहेत्युक्त्वा स्वबंधवैः ॥ एवं पर्णनरं दग्ध्यान्निरात्रमशुचिर्न वेत् ॥ तुल्यन्याय

तपा अस्थिदाहेपित्रिरात्राशौचां॥ एवं कृते मृते भ्रांत्याय द्यागच्छेत्पुमान्कचित्। कुर्यादथायुर्वीति विधिं पुनराधाय पाव
 कं॥ साग्नेरियमिष्टिः। निरग्नेस्तु शांतिस्वस्त्ययनमन्यदिति॥ ॥ अथाशौचांतदिनकृत्यं॥ तत्राशौचांतपूर्वदिने स
 वैष्णवं राजकक्षारावस्त्रशुद्धिः कारयितव्या॥ असौचां तदिवसे गृहशुद्धिं कृत्वा मृगमयपाकभाण्डानित्यक्त्वा॥
 स्नात्वा दशमं पिण्डं दत्त्वा स्नात्वा॥ वहिरुदकांतरे केश नखलोमान् यथायोग्यं वापयित्वा तिलतैलेनास्त्रागौरस
 र्पपंककेशि रश्मौ मृज्जयत्वा॥ पेतस्य शवासां स्यंतजेभ्यः श्रितेभ्यो दत्त्वा च मय वाप्यतो वासेभ्यु गमदतं नरे शुद्धं पु
 रातनं वा शुक्लमवर्णं परिधाय॥ अश्मारिकं सुवर्णं गोरोचनादिभिर्दूर्वासितसर्पपं वाह्मणो ग्निं चात्रियो वाहता युध॥

१८

वैश्यः प्रतोदु प्रग्रहोश्च दोषादि संस्यश्य मंगलानि संकीर्त्य ब्राह्मणान् स्वस्तिवाचयित्वा गृहं प्रविशेत्॥ अत्र दिने ब्राह्मणाः पंचग
 व्यपानं कुर्वन्तीति समाचारः॥ ॥ इति प्राद्विवेके प्रथमक्रियापरिच्छेदो द्वितीयः परिच्छेदः॥ ॥ अथैकादशाह्ना
 द्धार्यनिमंत्रणादि॥ तत्राशौचांतदिने निरामिषमेकवा रंभुक्त्वा सर्वभुक्तजले गृहे विप्रनिवेशानंगत्वा गोमयोप-
 लिप्तदक्षिणामुखं भूमौ ब्राह्मणमुदङ्मुखमुपवेश्य॥ कृता पसवो दक्षिणामुखो नामितवामजानुः ॐ गतो सिदिव्यलो
 कं त्वंकतांस्तविहितास्पयः। मनसा वा युनूतेन विप्रेस्ताहं नियोजये॥ पूजयिष्यामिदं भोगेन इति प्रेतोद्देशेन पठित्वा॥ पु
 ष्यचन्दनताम्बूलानि ब्राह्मणाय दत्त्वा ब्राह्मणदक्षिणजानुस्पृष्ट्वा॥ ॐ अस्यां रात्रौ अमुकगोत्रस्य पितुरमुकप्रेतस्य ॥ अथ

॥

आहुकरणाय भवतं ब्राह्मणमहमामंत्रये। इति आसत्रयेत् ॥ ॐ आमंत्रितोसीति ब्राह्मणेनोक्ते ॥ ॐ अक्रोधनेन
 शौचपरेण सततं ब्रह्मवादिना। भवितव्यं भवितव्यमयाव आहुकारिणा। सर्वायासविनिर्मुक्तेन कामक्रोधविवर्जि
 तेन। अविता वं भवतानः स्वस्थते आहुकर्मणि ॥ इति ब्रह्मणमुद्दिश्य पठेत् ॥ यद्यविच्छेन रजनीया
 तितदा सर्वमेतत् करिष्यामीति तेनोक्ते ॥ ॐ दृढं तेषां यमिति पाद्यं दत्वा द्विजंतमस्तु त्वपेत हितमुद्दिश्यति
 ततैलेनाजानुविप्रपादौ पुद्गालयेत् ॥ अत्र खिया अयुदेश्यत्वे ॐ गतोसीति अविकृतमेव पठनीयमात्मस्वेनोद्देश्य
 त्वात् ॥ अथैकादशाहेव हिर्नदीतीरादौ प्रातः श्वेतवस्त्रयुगेन स्नात्वा सूर्योदये पात्रं ब्राह्मणस्य शमश्रुकर्म

१२

नखच्छेदनं च कारयित्वा ॥ ताम्रपात्रेण तैलोद्धर्तने स्नानोपकरणं च दद्यात् ॥ स्वयं स्नात्वा नदीतीरे गच्छेद्देवा आहुभूमीप
 रि कल्प्य पंचगव्येनोपनिष्य ज्वलदंगारैः संशोध्य गौरमृत्तिकाया द्वाद्यतिलैः सर्षपैश्च विकिरेत् ॥ गोमयोपलिप्ता वृ
 तपाकस्थाने तिलान्विकीर्य। परितः शृङ्गागान्धयि त्वा। तत्र स पिण्डस्त्रीद्वारा स्वपियं वानूतनमृणमयभा
 रैः पाकमारभेत् ॥ तत आवातः पूर्वाभिमुख उद श्रुत्वा य ब्राह्मणाय शय्यां दद्यात् ॥ तत्र ॐ सोपकरणा
 शय्यायै नमः इति शय्यां त्रिःसंपूज्य ॐ ब्राह्मणाय नमः इति देय ब्राह्मणौ त्रिःसंपूज्य ॐ इमां सोपकरणा शय्यां ददातीति
 द्विजकरेजलदानं चारिणा शय्याभिषेचनं ॥ ततः कुशत्रयतिलजलान्यादाय ॐ अद्या शौचांत द्वितीये द्वि अमुकगो

त्रस्यपितुरमुकप्रेतस्यस्वर्गप्राप्तिकामइमांसोपकरणांशय्यांवित्तुदैवतांअमुकगोत्रामुजो कशर्मनेवाह्मणाय तु
 भ्यमहंसंपददेइतिदद्यात्॥ॐस्वस्तीतिप्रतिवचनं॥ततःकुशत्रयतिलजलानिदक्षिणाद्वयंचादाय॥ॐअथक
 तैतत्सोपकरणशय्यादानप्रतिष्ठार्थमिदं हिरण्यम
 णांतुभ्यमहंसंपददेइतिदद्यात्।ततःप्रतिग्रहीता
 ॐफलवस्त्रसमन्वितकांचनपुरुषायनमःइतित्रिःसंपूज्य॥ॐवाह्मणायनमःइतिदेयवाह्मणोत्रिःसंपूज्य॥ॐइमंफ
 लवस्त्रसमन्वितकांचनपुरुषंददानीतिद्विजकरेजलदानंवारिणादेयद्रव्यसेवतं॥कुशत्रयादीत्यादोयॐअथा

२०

शौचांतद्वितीयेद्दिअमुकगोत्रस्यपितुरमुकप्रेतस्यस्वर्गप्राप्तिकामइमंफलवस्त्रसमन्वितकांचनपुरुषंवित्तुदैवतममु
 कगोत्रायामुकशर्मणेवाह्मणाय तुभ्यमहंसंपददेइतिदद्यात्॥ॐस्वस्तीतिप्रतिवचनं॥ततोदक्षिणाद्व्यादिकमा
 दायॐअथकतैतत्फलवस्त्रसमन्वितकांचनपुरु
 त्रायामुकशर्मणेवाह्मणायदक्षिणांतुभ्यमहंसं
 वनपुरुषंस्युशेत्॥ततआचम्यकुशत्रयतिलजलान्यादाय॥ॐअथाशौचांतद्वितीयेद्दिअमुकगोत्रस्यपितु
 रमुकप्रेतस्यस्वर्गप्राप्तिकामोद्विजदम्पतीअहंपूजयिष्ये।इतिसंकल्प्यद्विजदम्पतीपूजयेत्॥तत्रक्रमः।एषो

र्चःॐ द्विजदम्पतीभ्यां नमः। इदमनुलेपनंॐ द्विजदम्पतीभ्यां नमः।ॐ द्विजदम्पतीभ्यां नमस्तुक्काऽभयोः पादौत्रिः सं
 पूजयेत्॥ ततः पुष्पजलाभ्यामेतां धूपदीपताम्रचूलनैवेद्यसिन्दूरविभूषणवासांसिॐ द्विजदम्पतिभ्यां नमः। इति द
 द्यात्॥ तौ नमस्कुर्याच्च। एतच्च द्विजदम्पते पूजनं पु
 ति॥ ॥ शक्तश्चेदत्र वृषोत्सर्गः॥ ॥ अथ कपि
 ॐ ब्राह्मणाय नम इति देयब्राह्मणोत्रिः संपूज्य॥ ॐ इमां सोपकरणं सवत्सकपिलांगं ददानीति द्विजकुरेजस्तयानं।
 जलेन देयद्वयाभिषेचनं॥ कुशादीन्यादायॐ अद्या शौचांतद्वितीये द्वि त्रमुकगोत्रस्य पितुरमुकपुत्रस्य स्वर्गाय

२१

त्रिकाम इमां कपिलांगं देम इष्टं॥ रोष्यं वस्त्रयुगलं त्राकां श्योपदोहं मुक्तालांगुलभूषितां सवत्सां रुद्रदेवतां
 त्रमुकगोत्रायामुकशर्मणो ब्राह्मणाय तुभ्यमहं संप्रददे। इति दद्यात्॥ ॐ स्वस्तीति प्रतिवचनं॥ ततो दक्षिणां दद्या
 दिकमादायॐ अथ कृतैस्तसोपकरणं सवत्सकपि
 मुकगोत्रायामुकशर्मणो ब्राह्मणाय दक्षिणां तुभ्य
 ॐ स्वस्तीत्युक्त्वा गोपुच्छग्रहमथ याशाखं कामस्तुतिं च कुर्यात्॥ तत्रॐ त्रं कोदात्कस्मा अदात्कामोदात्कामो
 मायादात्कामोदात्कामः प्रतिग्रहीता कामैतन्ने। इति यजुर्वेदे॥ ॐ क इदं कस्मा अदात्कामः कामायादात्का

मोदाताकामःप्रतिग्रहीताकामःसमुद्रमाविशतकामेनत्वाप्रतिगृह्णामिकामैतत्तत्राशिसामवेदेकामस्तुतिः॥
 यथोक्तकपित्ताभावेकेवतामपिदद्यात्॥तत्रपूजादिपूर्ववत्ॐ अद्याशौचांतद्वितीयेद्वि अमुकगोत्रस्यपितु
 रमुकपुत्रस्यस्वर्गप्राप्तिकामइमां गां रुद्रदेवतां अमुकगोत्रायामु कशर्मणोवाह्मणायतुभ्यमहं
 हंसंप्रददे। इतिदद्यात्स्वस्तीतिप्रतिवचनं॥ततो दक्षिणाद्व्यादिकमादायॐ अद्यैकैतद्गोदानप्र
 तिष्ठाप्यमिदं हिरण्यमग्निदेवतं अमुकगोत्रायामु कशर्मणोवाह्मणायदक्षिणांतुभ्यमहं संप्रददे। इतिदक्षिणांदद्या
 त्॥ॐ स्वस्तीतिप्रतिवचनं। गोपुष्टं गृह्णन्कामस्तुतिस्तु पूर्ववत्॥ततोमहानद्यादौसवेनंस्नात्वातीर्थानिमनसा=

२२

ध्यात्वातद्गालेनात्मानमभ्युक्ष्योत्तरेत्॥ ॥अथैकादशाहप्रयोगः॥पूर्वरात्रौनिमंत्रणासंभवेतस्मिन्नेवाङ्गिआ
 द्रुदेतायांमण्डपाद्वहिः शुचिश्चांतःशुक्लदिवासागोमयौपतिप्रायांभूमौ अपसव्यवत्कुतगोमूत्रमण्डितायां॥ॐ
 नमोमदुतित्रिःपुण्याक्षतपूजितायांदत्तेषुतिष्ठन्ना तमाचांतंयज्ञमानसवर्णेनादूर्त॥ॐ स्वागतमितिपु
 ष्पैः।ॐ स्वस्वागतमितितेनोक्ते।उभावप्युपविशतः॥ततःश्राद्धकर्त्ताॐ इदंतेपाद्यमितिपाद्यमुपनीय
 विनीतःसर्वपुनःपुनरभिनन्द्यपात्रवाह्मणपादौप्रक्षाल्यापसव्यादिकृत्वा।पुष्यचन्दनताम्रतानिबुध्नराण्यद
 त्वावाह्मणायदक्षिणांजानुस्येष्टा॥ॐ अद्यामुकगोत्रस्यपितुरमुकपुत्रस्याद्यश्राद्धकरणायभवंतंवाह्मणमहमा

मंत्रये ॐ आमंत्रितोस्मीति प्रतिवचनं ॥ ॐ अन्धो धनेन शौच परेण सततं बुद्धिवादिना भवितव्यं न पश्चाच्च न यच्च
 आद्रुकारिणा ॥ ॐ सर्वायासविति मुक्तेन कामक्रोधविवर्जितेन भवितव्यं भवतानोद्यतने आद्रु कर्मणि ति वा
 ह्मणी नियमात्प्रावयेत् ॥ ॐ भवितव्यमिति तेनोक्ते ॥ अर्घपरिकल्पादाय मोटकादिकं चादाय ॥ ॐ अर्घ्य
 मुकगोत्रपितरमुकप्रेत आद्यप्राद्वे एव पादार्घ्यं स्तेमयादीयते तवोपतिष्ठतां इति पादार्घ्यं दद्यात् २३
 ॥ ततः शिरसाभिवंद्य ज्ञानुनिविश्या ॥ ॐ इदं ते आचमनीयमित्याचमनं जलं वाणा यदद्यात् ॥ ततस्तिल
 तैलेन पात्रवाह्यं पादावाज्ञानु अर्घ्यं जयेत् ॥ ततः स्वयंपादौ पद्माल्याचम्य पात्रवाह्यं माचम्य ग्रेध्

त्वा आद्रुदेशमागत्योपविश्यान्नाभिप्रायेण सिद्धमिति पृच्छेत् ॥ दक्षिणाग्रैककुशसहितनेपालकचलाद्यात्मकं वा
 ह्मणोपवेशनायास नमुपकल्पास तं स्य शनं ॐ अत्रासने देवराजाभ्यनुज्ञातो विप्रम्यतां द्विजवर्यानुग्रहा
 तः प्रसादयेत्सासनं गृह्णेत इति नमस्कृत्य करेण विप्र इति मंत्रं पठित्वा पात्रवाह्यं दक्षिणाहस्तधृत्य
 दक्षमुखमुपवेशयेत् ॥ ततः पात्रस्य पादयोः स्थले दक्षिणाग्रकुशत्रयं दद्यात् ॥ आसनसमीपे च तिलतैले
 न घृतेन वा आद्रु समाप्तिपर्यंतं स्थायि नंदीपं दद्यात् ॥ तदुच्चाच पात्रवाह्यं न कार्या ॥ रक्षोघ्नान् गौरसर्पपा
 नरहितान् आद्रुदेशे सन्निधापयेत् ॥ काककुक्कुटादीन् आद्रुहृतं न पसारयेत् ॥ ततः पूर्वाभिमुखः कुशोदकेन

ॐ अपवित्रः पवित्रो वा सर्वदस्यां गतोऽपि वा। यः स्मरेत् पुराडरी काक्षं स वा ह्यभ्यन्तरः शुचिः। इति पठित्वा ॐ पुराडरी
 काक्षः पुनात्विति पुराडरी काक्षं स्मृत्वा आद्रीयदु व्यानिश्चात्मानं च स्थितं ॥ ततः कुशत्रयजलान्यादाय ॐ अमु
 कगोत्रस्य पितरमुकप्रेतस्य प्रेतत्वं विमुक्तिं कामोऽ
 कल्पयेत् ॥ एकादशमासाभ्यन्तरे यद्यधिमासपा
 नः कुशत्रयतिलजलान्यादाय ॐ अद्यामुकगोत्रस्य पितरमुकप्रेतस्य प्रेतत्वं विमुक्तिहेतुषोडशश्राद्धां तर्गिता
 यश्राद्धमहं करिष्ये। इति संकल्पयेत् ॥ ॐ कुरुष्वेति वाह्येण प्रतिवचनं ॥ ॐ गायत्री जपमहं करिष्ये इति पृष्ट्वा।

२४

ॐ कुरुष्वेति वाह्येणानुज्ञातः त्रिर्गायत्री जपेत् ॥ स व्याहृतिका स पुण्यवाचा गायत्री जपनीया ॥ ॐ देवताभ्यः पितृभ्य
 च महो योगिभ्य एव च। तमः स्वाहाये स्वधाये नित्यमेव नमो नमः। इति त्रिजपेत् ॥ ततोपसव्यं कृत्वा दक्षिणाभिमु
 खः पातितण्डुलान् मुष्टिकादीन्यादाय ॥ ॐ अद्या
 दीयते तवोपतिष्ठतां। इति मोष्टकरूपमासनं तिलज
 मुख उपविष्टः ॐ कुशत्रय नमः ॐ वाह्येण नमः इति देयवाह्येणौ त्रिःसंपूज्य ॐ इदं कुरु ददानीति द्विजकरेजलदाने
 कनमभिषिञ्च्य ॥ कुशत्रयतिलजलान्यादाय ॐ अद्यामुकगोत्रस्य पितरमुकप्रेतस्यावरणकाम इदं कुरु मुक्ता

प्रंध्यत्वा ॐ शन्नो देवीरभिष्टय आपो भवंतु पीतये संयोरभिश्च वंतु नः । इति मंत्रेणार्घ्यपात्रोपरि जलं द-
 त्वा ॥ ॐ तिलो सिसोम देव त्पोगो स देव निर्मितः । पुनर्मद्भिः पृक्तं च ध्यापितुं नृत्वा कान्प्रीणा हितः स्वाहा ॥
 इति तिलान्मुद्रिष्य ॥ गंधपुष्पतुल्यं तत्र प्रक्षिप्य ॥ अर्घ्यपात्रं वामहस्ते कृत्वा पवित्रं विप्रकरे उत्तराग्रे
 दद्यात्तदुपरि किंचिद्दकांतरं दत्वा ॥ ॐ यादियाः ॥ आपः पयसा समं पूज्यं आंतरिक्षादुत्पाद्यि विष्णोः २६
 हिरण्यवर्णं यद्विद्यास्तान् आपः शिवाः स ॐ सोमाः शुभ्रं हवा शुभं वा इति पठित्वा ॥ मोटका दीन्या दाय ॐ अद्या मुक्क गो-
 त्रपितरमुक्क पेत आयश्चाद्द एष हस्ताद्यस्तोमया दीयते तवोपतिष्ठतां ॥ इति वाह्यणकरे जलं दत्तं दुष्टजेत ॥ पात्र-

पात्रं वामपाश्वर्गे ॐ पित्रे स्थानमसीत्यर्घ्यपात्रं च धोमुरवंस्थापयेत् ॥ ततः दक्षिणपादानपर्यंतं न चालयेत् ॥ ततः प्राद्वदेशेति
 त्वा न्विकीर्य । दक्षहस्तोभूतले पेतमादयेत् । तत्र मंत्रः ॥ ॐ इह लोके परित्यज्य गतो सि परमां गतिं इति । अत्र स्त्री प्राद्वेपि ग-
 तो सीत्येव पठनीयः । आत्मत्वे नोद्देश्यत्वात् ॥ ततो मोटका दीन्या दाय ॐ अद्या मुक्क गो-
 एतानि गंधपुष्पधूपदीपतामूलयज्ञोपवीतवासांसि ते म-
 र्वा दीयंते तवोपतिष्ठतां ॥ इति गंधादीनुष्टुजेत ॥ ततः ॐ स-
 र्वः स्वगंध इति मंत्रेण गंधं । ॐ अया देव्या इति मंत्रेण पुष्पं । ॐ वनस्पतिरसामिति धूपं । वाह्यणाय निवेदयेत् ॥ ततः ॐ एष-
 दीप इति दीपे निवेदिते ॐ स्वदीप इति वाह्यणो वदत् ॥ ॐ एतानि ताम्बूलानि इति निवेदिते ॐ स्वताम्बूलानि इति वाह्यणो वदे-

रा० ई० मेयङ्गोपवीते इति निवेदयेत् ॐ स्वयङ्गोपवीते इति ब्राह्मणो वदेत् ॐ एतानि वासां गिदुति निवेदिते ॐ स्ववासा सिद्ध
 ति ब्राह्मणो वदेत् ॥ पुष्पाणि शिखायां वाह्यरोगा धारयानि ॥ ततः खेतोपभुक्तशय्यादिश्रावनादिगंधपुष्पैरभ्यर्च्य श्राद्ध
 भोजं प्रतिपादयेत् ॥ ततो गौरमृत्तिकया नीवासूरी
 यीत् ॥ परकीयभूमौ श्राद्धकरणे श्राद्धीयवस्तुभिरु
 दमन्नमेतदुस्वामिपितृभ्यो नमः इति स्वदक्षिणेनागोदद्यात् ॥ जीवितं मृत्स्वामिनां किंचिदानतिकरंदद्यात् ॥ ततः उन्न
 मन्नं ताम्रादिपौत्रेण कराभ्यामादाय मनाक् स्थित्वा पितरंध्यात्वा पुरुष्यत् सिद्धममन्नं परिबेविष्यात् ॥ तत इदमधुरं

२७

उदमन्नं इत्यादिव्यंजनगुणान् कीर्तयन् मांसादीनि व्यंजनानि भूमिष्यन्तरेषु परिविष्य च तं सतिलजलं चोपनीया
 न्नं मधुना भिष्यारयेत् ॥ ततः ॐ मधुब्राता क्रताय ते मधुचरं तिसिंघवः माध्वीर्नः संतोषधीः मधुनक्तुतो मसो म
 धुमस्यार्थिव उं रजः मधुद्यौरस्तुतः पितामधुमान्ने
 ॐ मधुमधुमध्विति च पठित्वा ॥ व्यत्यस्यानुत्तानपाणि
 ह्यगास्यमुखे अमृतं अमृतं जहोमित्याहा इति जपेत् ॥ ॐ इदं विष्णुर्विचक्रमेनेधानि दधे पदं समूहमस्य पाठं सुरे इति
 पठन्नमृतं पतया न्नं विचिंत्या ॐ कस्तकव्यामिदं रक्षोमदीयं इति पठित्वा ॐ इदमन्नं ॐ इमा आपः ॐ इदमाज्यं ॐ

इदं ह विरिति पात्राह्मणं रुक्तांगुष्ठमन्नं जलघृतान्नेषु निवेष्ट्या ॥ ३ ॥ अपहृता अलुपारुद्धा ॥ सिवेदि वेदिषु द
 ति अन्नोपरियदूतं तिलानि क्षिप्य ॥ मोटकादीन्मादाय वामेन पाणिना पात्रमल्पजनं ॥ अद्यामुक्ता गोत्रपितरमु
 कप्रेत आद्यश्राद्धे इदमन्नं सौपकरणं ते मयादी
 पाशय इत्युपोशा न विप्राय दत्वा ॥ सप्रणवां सव्या
 त्यादि अचं ॥ मधुमधुमध्विति च जापेत् ॥ ३ ॥ अन्नहीनं क्रियाहीनं विधिहीनं च यद्रवेत् ॥ तत्सर्वमहि यम
 स्तु इति च पठित्वा ॥ ३ ॥ यथा सुखं भुज्येति ब्राह्मणं प्रति वृत्तात् ॥ ब्राह्मणश्च वामेन पाणिना ॥ न्नपात्रमल्पजनं

२८

लि ५

ॐकारपूर्वं मुंजीत संक्षयापि भक्ष्यार्थं न कुर्यात् ॥ प्राद्वकर्त्ता दमर्मासीनः सप्रणवमाहृतिकां गायत्री ॥ मधुवाताय
 ति अचं ॥ मधुमधुमध्विति च जापेत् ॥ गायत्री ब्राह्मणं प्रावक्षित्वा ॥ ३ ॥ पुष्यपात्रप्रसृति नृपं धीमाहिराजो वामवांश्च मे
 नत दक्षीमनु प्रसृतदुराणोस्तासि विध्य रक्षसस्तपि
 तः तपुष्यग्ने जिह्वापतंगानसं दितो विसृज विषगु
 दवद्भुः यो नो दूरे अक्षसं संतो यो अंत्यग्ने मा कुरु व्यथिरा दधमी वृडयनेति षष्ठ्यया तनुष्यन्नमित्रां ॥ ३ ॥ यथा हि द्युदे
 ते यो नो राति ॥ समिधान चक्रे नीताडे ॥ यद्यतश्च न शुभं ॥ ३ ॥ भवप्रतिनिध्या च सदा विद्म एष देव्या त्पगे न ॥

वस्थिरातनु हिजातयूनं जा मिमजा मिंपुमरणी दिशत्रूरा इतिरक्षोप्यमंत्रान्पठित्वा भूमितिलैरास्तीर्ण्य ब्राह्मणं पितृ
 रूपतया ध्यायेत् ॥ ततश्चेत्तदीरतामवर उत्पसास उमध्यमाः पितरः सोम्यासः ॥ १ ॥ रवका नीतद्रास्तेनाव
 तु पितरो हवेषु ॥ अंगिरसो नः पितरो नरगवाश्पत्वा ॥ सो भृगवः सोम्यासः तेषां वां वयं उं सुमतो यद्विद्यानाम
 पि नदु सोमनसे स्यात् ॥ उं येनः पूर्वे पितरः सोम्य ॥ सो नूहि रे सोमपीठम् ॥ इच्छास्ते भिर्यमः सरवाणो ह ॥ २ ॥
 वीषु शास्त्राणि ॥ पुति कायमा ह ॥ इति पितृ मंत्रान् ॥ उं सहस्रशीर्षा इत्या पुरुषसूक्तं ॥ उं आशुः शिशान इत्यादिकम
 प्रतिरक्षमन्यानि वशत रुद्रिय प्रभृति पवित्राणि रुचिस्त दप भृति निचपठेत् ॥ अंततः उं नमः शंभवाय च ॥

त्यादिकं च पठित्वा ॥ ततश्चेत्तं नमस्तुभ्यं विरूपाक्ष नमस्तेनेकचक्रा नमः पितामहा हस्ताय वज्रहस्ताय वै नमः इति श्लो
 कं मपि पठेत् ॥ वीणादिभिर्वृक्षैर्गंधर्वयन्त्रतम्ययत्रयत्रेक्षोपलभ्यते ततश्च दुपतय नमन्दं मन्दं भोजयेत् ॥ ततस्तं तु
 पुंशाला उच्चिष्टं संनिधावास्ते तदक्षिणाग्रकुशं ॥ सो भूमिं प्रोक्ष्य ॥ सर्वप्रकारकमन्त्रं तिलघृतसहितं ज
 नेनाप्लाव्य गृहीत्वा ॥ उं अग्निदग्धाश्च ये जीवा येण ॥ दग्धाः कुले मम ॥ भूमौ दत्ते न तृप्यंतु त प्रायांतु परां
 गतिं ॥ इति मंत्रेण मंत्रस्थं फलमुद्रिश्य कुशोपरि विकिरेत् ॥ ततः सव्यं कृत्वा च मरुहं स्मृत्वा पसव्यं कृत्वा दक्षि
 णाभिमुखो वाह्मणाय जलगारपूषामिदं ते पुत्तपोशानमिति दत्त्वा ॥ उं मुदितमिति वाह्मणं पठेत् ॥ उं सुमुदितमिति

तेनोक्ते ॥ ॐ पिण्डमहं करिष्ये इति पृच्छेत् ॥ ॐ कुक्ष्येति ब्राह्मणो नोक्ते ॥ तदुच्चिष्टं त्रिधौ चतुरश्रं हस्तैकप्रमाणं
 दक्षिणं चतुरश्रं गुलमुक्तिं तस्यानी निर्ममया ॥ तमध्ये बामहस्ते नयर्भपिंजलीमादाय तन्मूलेन बामान्वा
 रब्धदक्षिणकरेण प्रादेशमात्रं ॐ अपहृता
 खेत् ॥ दत्तपिंजलीमुत्तस्यादिशि मिक्षिपेत् ॥ तदु
 ध्यावरंति ॥ परापुरो निपुरो येन वंत्थानि यान् लोकात्प्रादाय स्मार इति उत्सुकं भ्रामयित्वा रेखादक्षिण
 तः क्षिपेत् ॥ तदुपरि उपमूलकुशान् दक्षिणागानास्तोय ॥ त्वयं कृत्वा ॥ ॐ देवताभ्य इति त्रिज्ज्ञपेत् ॥ ततोप

३०

त्वयं कृत्वा ॥ पत्रपुटकादिकमेकं तिलजलगांधपुष्पयुतं बामहस्ते कृत्वा दक्षिणहस्तेन मोटकादिकमादाय
 ॐ अद्यामुकगोत्रपितरमुकप्रेत आद्यप्रादु अत्रावने निक्षते मया दीयते तवोपतिष्ठतां इति कुशोपरि अत्रावने जनं द
 द्यात् ॥ ततः प्रादुशेषान्नं सर्वव्यंजनतिलघृतमधु
 तमध्वभिधारितं कृत्वा दक्षिणहस्तेनादाय मोट
 त आद्यप्रादु एव पिण्डस्ते मया दीयते तवोपतिष्ठतां ॥ इति सव्योपगृहीत दक्षिणहस्तेनावने जनस्थाने पिण्ड
 दद्यात् ॥ आहृतकुशमूले करं प्रोक्ष्य ॥ त्वयं कृत्वा च मय हरिं स्मृत्वा अप्रतयं कृत्वा ॥ ॐ अत्रपितर्मादयस्वय

था भागमाह पायस्वदुतिपठि त्वायामावर्तेनोदमुखी भूयमनाकस्यासंनियाम्यतेनैव पथा मुखं पर्यावर्त्त
 यन्पितरं भास्वरमूर्तीं ध्यायन् ॐ अमीमदत पितायथा भागमाह पाइष्टेति पठेत् ॥ अबनेजनावशिष्ट
 जलमुत्तं पात्रं वा महस्ते कृत्वा दक्षिणहस्ते नमो
 पेता आद्यप्राद्य अक्षयुतयवनेनिदवते मया दीया
 टकादिचादाय ॐ अद्या मुकगोत्रपितरमुक
 तैतवोपतिष्ठतां इति पिण्डोपरि पत्यवनेजनं दद्या
 त् ॥ ततो हीविं विडं स्था । सव्यं कृत्वा च म्याप सव्यं कृत्वा । वामेन पानिना धृतं सूत्रं दक्षिणहस्तेन गृहीत्वा
 ॐ एतत्ते पितर्यासः इति पिण्डोपरि धृत्वा । मोटकादिकमादाय ॐ अद्या मुकगोत्रपितरमुक पेता आद्यप्राद्य

३१

स्तदा सस्ते मया दीयते तवोपतिष्ठतां इत्युत्तजेत् ॥ ततस्तस्मात्पिण्डांश्च पुष्पांश्चूपदीपतामूलानि दद्यात्
 ॥ ततः पिण्डुशेषान् पिण्डुसमीपे विदरेत् ॥ ततश्चावांतस्य वाह्मणस्य करे ॐ शिवा आपः संतु इति जलं
 ॐ हौमनस्यमस्तु इति पुष्पांश्च ॐ अक्षतं चारिषु
 तिष्ठति कवचं ॥ ततः सुटकादिजान्नेनात्पुदकं
 मस्तु इति तरुणानां दद्यात् ॥ ॐ सखिति अस्ति
 परिकल्पामेदिता शिरसा भिबन्ध इमं मंत्रं पठे
 त् ॐ नमो नमो मेदिनी लोक धानि रूक्मिणी शैल निदिधा विनिधवान नमः । धरणि काश्य पद्म गत्पुति
 के वहु धेनो नमोस्तु धेनो निधुत धात्रि । नमोस्तु ते सर्व रसपुतिष्ठे निष्ठाप नावी चित्तमो नमोस्तु ते ॥ ततो मो

एकादिकमादाय। ॐ अद्यामुकगोत्रस्यपि। मुकपेतस्य आद्य आद्ये दत्तै तदन्नपानादिकमुपतिष्ठतां इति वि
 प्रकरे अद्याय दकं दद्यात्। ॐ उपतिष्ठतामिति प्रतिकचनं॥ ततः सव्यं कृत्वा प्राशुखः कृतं जलं स्तनमनाः दुमना
 दक्षिणां दिशं पश्यन्। ॐ अद्योरः पिता अस्तु इति पठित्वा प्राशुखी पिरुडो परिजलधारं ददातीत्यचारः॥
 ॐ अस्त्विति प्रतिकचनं॥ ततः पूर्वाभिमुखः ॐ गो त्रैवो वृद्धता इति वदेत्। ॐ वृद्धतामिति प्रतिकचनं॥ ॐ
 दातारो नो निवर्द्धतां वेदाः संततिरेव च। अद्वा च नो माव्यगान् द्रुदे सं च नो अस्तु। अन्नं च नो वदु भवेदतिथिं स्थानं मे
 महि। या वितार शुनः संतु मा चया विष्मकं वन। यताः सत्याग्निषः संतु इति आशिषो ब्राह्मण्ययाचेत्॥ ॐ संत्विति वा

३२

अणप्रतिकचनं॥ ततो पसव्यं कृत्वा सपवित्रकुशत्रयं पिरुडो परिदक्षिणां पृच्छत्वा। ॐ नमो वावयिष्ये इति पृच्छेत्। ॐ वा
 च्यतामित्यनुकृतः। ॐ पित्रे नमस्तु च्यतामिति वदेत्। ॐ अस्तु नम इति प्रतिकचनं॥ ततः पुटकादिस्थितं जलं गृही
 त्वा। ॐ उडुर्विहती रम्यं तं पयः कीलान्तं परित्व तं। स्वधास्य तर्प्य यत मे पितरं इति दक्षिणां न्वावरि
 धारं सपवित्रकुशो परिदद्यात्॥ ततो नम्रीभूय वि एडमाद्या योऽप्येत्॥ पिरुडाधारकुशानुत्तुमकं च
 वदो निःक्षिपेत्॥ अर्घ्यपात्रमुत्तनीकृत्य॥ मोटकादीनि दक्षिणां दव्यं चादाय। ॐ अद्यामुकगोत्रस्य पितुरमुक
 पेतस्य कृतै तदाद्य आद्यप्रतिक। ॐ मिदं रजतं बन्धुदेवतं अमुकगोत्रायामु कशर्माणे ब्राह्मणाय दक्षिणां भूम

हंसप्रदये। इति दक्षिणां दद्यात्। स्वस्तीति प्रतिवचनं। ततः आहु कर्त्ता पात्रवाहनाद्युचरणीं संवाह्यतं नमस्कृ-
 यीत्॥ ततो दक्षिणे न पानिना पात्रवाहनादक्षिणा पानिं गृहीत्वा शय्यासनमंजनं कां चार्पयेत्। वाहनात्तु
 नं कंकतिको वा दायशय्यामास्य मुद्रुती विश्राम्येत्॥ ततः सामवेदाध्यायि वाहनां स्ताम्रपात्रस्थिति
 लोदकमुपाहुरेयुः॥ ततः आहु कर्त्ता तेन जलेन गृहस्थितं वस्तु न्यभ्युक्षेत्॥ ततः सव्यं विधाय ३३
 अग्निमुखं देवास्तस्य तां इति यत्र युतं जलेन कुशैः कुशैः परितर्पयेत्॥ अवशिष्टमन्नं भूतेभ्य एव वलि-
 त्तमः इति जलपुष्पाभ्यां वलि न्यधौत्॥ ततः सामगवाहनाभ्यो जनादिभिः संतोषयेत्॥ ततो पसवे न ३३

रोंकारं स्वस्ति बृहिव्राह्मणाय वदेत्। स्वस्तीति प्रतिवचनं॥ सव्यं कृत्वा देवताम्यदिति विजिपित्वा। पानिभ्यामपसवे
 न श्नाद्धीयदीपनिर्वापनं॥ ततः इन्द्राद्दसंपूर्णकामः॥ ॐ उमादाकुर्वतां कर्मसु च वेताध्वरेषु यत्। स्मरणादेव त-
 द्दक्षिणोः संपूर्णस्यादिति श्रुतिरिति पठित्वा विसृज्य
 नं कुर्यात्॥ ततो शौचांतदिन एव यथाशक्ति म-
 निष्प्रैष्ठभूषणानि चेतद्विहितमुद्रिश्य ब्राह्मणाय दद्यात्॥ तद्यथा॥ ॐ अद्या शौचांतद्वितीये दि-
 तुरमुकं प्रेतस्य स्वर्गापि विकाम इमां गं रुद्रदेवतां यथा नाम गोत्राय ब्राह्मणाय दातुमहंसमुह्यजे। इति गां द

धातु॥ ॐ अद्य कृतैतद्गोदानप्रतिष्ठायां हिरण्यमग्नितदैवतं यथा नाम गोत्राय ब्राह्मणाय दक्षिणां दातुम
 हं समुत्सृज्ये। इति यथाशक्ति दक्षिणां दद्यात्॥ एवं भू हिरण्यादिदानमपि॥ अस्मिन्दिने दशप्रभृति
 अत्रिमासं भोजयेत्॥ अस्मिन्दिने विहितमपि पंचगव्यपानं शिष्टानां चरंतीति निवेतनं॥ ॥
 अथोदकुंभदानं॥ एकादशाहं प्राद्वं कृत्वा च॥ मघाशुखं उपविश्य॥ कुशतिलजलान्यादायां ३४
 पितृगतां हरहरनौदकुंभौ पश्चित्पुत्राश्च मेधयद्भुजं न्यफलसमफलपात्रि कामोद्यादिपितृमरण
 दिना वधिका शौचावधि नदिने न वत्सरं यावत्प्रत्यहं पित्रे सा नौदकुंभदानं मर्हं करिष्ये। इति संकल्पयेत्॥

ततो पसव्यादिकृत्वा मोटकादिकमादायां ॐ अद्यामुकगोत्रपितरमुकप्रेतदमासं तं ते मया दीयते तवोपतिष्ठतां। इत्यासनमु
 त्सृज्य॥ तद्यत्तव्यं जनमन्नमुपनीय। जलपूर्णकुंभं नवमुपनीय। ॐ अद्यामुकगोत्रपितरमुकप्रेत अयं सान्नौदकुंभस्ते मया
 दीयते तवोपतिष्ठतामित्युत्सृजेत्॥ तदुभयपानब्राह्मणा यपतिपादयेत्॥ अशौचोपनिपाते तदादातव्यमिति। सपिंडु
 ने कृते वर्षाभ्यंतरे। ॐ अद्यामुकगोत्रपितरमुकप्रेत इति दमासं तं ते मया दीयते तवोपतिष्ठतां। ॐ अद्यामुकगोत्रपितरमुकप्रेत
 नयं सान्नौदकुंभं नवमुपनीय। ततो मोटकादीन्यादायां ॐ अद्य कृतैतत्सान्नौदकुंभदानप्रतिष्ठायां मिदं
 रजतं च नृदैवतं यथा नाम गोत्राय ब्राह्मणाय दक्षिणां दातुमहं समुत्सृज्ये। इति प्रत्यहं सान्नौदकुंभं दत्त्वा दक्षिणां

दद्यात् ॥ अथ मासिक श्राद्ध प्रयोगः ॥ तत्र श्राद्ध पूर्व दिने एक मुक्तादिकं विधाय ॥ सातः श्वेत वस्त्रमुगेन स्ना-
 त्वा मध्यं दिने पुनः स्नात्वा तन्निमित्तकम् ॥ आवां त उपविष्टः पूर्वोप कल्पितं पुज्यालित पुदीपं ॥ स्थापित गौ र शर्षपति-
 लादि रक्तो घ्नं श्राद्ध देशमागत्य ॥ ॐ सिद्ध मिहि एष्टा कुशत्रय जलेन ॥ ॐ अपवित्रः पवित्रो वा सर्व वस्थां गतो
 पिवा ॥ यः स्मरेत्यु एतं का न संवाह्या भ्यंतरे शुचिः ॥ ॐ पुण्डरी काक्षः पुनात्विति श्राद्ध देश दुव्याण्यात्मा
 नं च सिंचेत् ॥ कुशत्रय जलान्यादय ॥ ॐ अघा मुक गो त्रस्प पितुर मुकप्रेतस्य प्रेतत्व विमुक्ति हेतु बोड श्राद्धांतर्गत प-
 थम मासिक श्राद्ध म हं करिष्ये ॥ इति संकल्पं कुर्यात् ॥ एकादश मासाभ्यंतरे अधिक मास पातेषां षोडश पदस्थाने सप्तदश पदस-

३५

योज्यं ॥ ततश्चिर्गायत्रीं जपित्वा ॥ ॐ देवताभ्यः पितृभ्यश्चेति त्रिजपित्वा ॥ ततोप सव्यादिकृत्वा मोटकादिक मादाय ॥ ॐ अघा
 मुक गो त्रपितर मुकप्रेत पथम मासिक श्राद्ध इदमा स न ते मया दीयते त बोपति कृतां ॥ इत्या स न मुक्ते जेत ॥ ॐ पुण्डरी का-
 क्षरार द्वा ॥ ॐ सिवे दिष्यद इति वा मात र्तेन श्राद्ध देशे ति-
 थाताः पथि नि देवता भ्यः ॥ अस्मि भ्यो वध्या न दंतो धि-
 दक्षिणा ग्रं धत्वा ॥ ॐ त्र्यो देवो र मिष र इति मंत्रेन तत्र जेतं क्षिपेत् ॥ ॐ तिलो सि सोम देव त्यो गो स वो देव ति नितः पुत्र म-
 द्विः पृक्तः स्वध्या पद नृलोका न्मुक्तादि नः स्वाहा इति तिलान्यु दिप्य ॥ तूमी गंध पुष्पं अक्षिपेत् ततः सदृश्या

त्रं वामहस्ते कृत्वा पवित्रमन्नपात्रोपरि इतराग्रं धत्वा तदुपरि किंविदुदकांतरं दत्वा ॥ ३ ॥ यादिव्या आपः प्रमत्ता संवभूष्यन्ती त्रांत
 रिद्रा उत्सार्थि वीर्याः क्षिरण्यवर्णं हि शिवात्ता व आपः शिवा स ॐ ह्योताः सुहवा भवंतु । इति पठित्वा ॥ दक्षिणहस्ते नमो टकादि
 कमादाय ॐ अद्या मुकगोत्रपितरमुकपुत्रपुत्रममासिक
 परिज्ञलं दद्यात् ॥ ततः पवित्रादि सहितमर्घ्यमात्रमासन
 टकादिकमादाय ॐ अद्या मुकगोत्रपितरमुकपुत्रपुत्रममासिक
 वासांसिते मयादीयं ते तवोपतिष्ठतां इति गंधादिकमुत्तरं जेत ॥ तत आसनस्य भोजनपात्रसहितस्य चतुर्दिशं मण्डलं

३६

चतुरस्रं जलेत कृत्वा ॥ आर्घ्यान्नाममागंधतयं जनतिलजलजुतं पुटकादौ कृत्वा ॥ ३ ॥ इदमन्नमेतदुस्वामिपितृभ्योनमः इत्यु
 त्तरं जेत ॥ ततस्त्रादि स्थितमन्नं हस्ताभ्यामादाय मनाक् स्थित्वा पितरंध्याय नमो जनपात्रे उपनयेत् । पुरुषतपि क्षममन्नं
 परिविष्य ॥ भूमिपुत्रांतरं पुत्रं जनानुपकृत्य ॥ पुट
 हीतपात्रेण मधुदद्यात् ॥ ३ ॥ मधुवाता रूपादि क्रवं ॐ मधु
 ॥ ३ ॥ पृथिवी ते सा ज्यौरपे धानवासास्य सुरवे अमृतं हुहो मिस्वाहा ॥ ३ ॥ इदं विलु विजक्रमे त्रेधा निदधे पदं समूह
 मस्य पा ॐ सुरे ॥ ३ ॥ कलकव्यनिदरं वामदीयं इति पठित्वा वामेन पात्रेण तत्र पात्रमत्यज नरदक्षिणहस्तां पुष्टमन्नजलघृतं

त्रेषु उँ दमनं उँ दमात्रापः उँ दमज्यं उँ दं हविरिति निःक्षिप्य ॥ उँ अपरुतात्र सुरारुता उँ सिवेदिषदा इत्यं नोपरितिलान्
 विकार्य ॥ दक्षिणहस्ते तमो कादीत्यादाय उँ अघामु क गोत्रपितरमु कपेत पथममासिवा आद्रे इदमनं सोपकरणं तेमया
 दीयते तवोपतिष्ठत मित्यनुमुस्यजेत् ॥ ततो मायत्रं ॥ मधुवाता इत्यादि नैव उँ मधुमधुमधिति वज्रपेत् ॥
 उँ अन्नहीतं क्रियाहीतं विधिहीतं च यद्रवेत् तत्सर्वम किद्रमस्तु इति मंत्रं च पठेत् ॥ ततः कुशेषूपविश्या पुन
 र्गयत्रं ॥ मधुवाता इत्यादि नैव पठेत् ॥ उँ कण्ठ्य गजपसति न यथीया हिराजे वामबां इनेतत्क्षीमनु प्रसृतं दुरागोस्ता
 सि विध्य रक्षसस्तपिष्टेस्तव भ्रमास आसूया पतंत्यनुस्य शकृषता शोशुचानः तपुश्चाग्ने जिह्वा पतंगानसं दितो विसृ

३७

जविष्वा पुलकाः पुतिस्पशो विसृजतुर्णितमो नवापायुर्विशो अस्या इदवद्धः येनोदूरे अघसं सोयो अंत्यते मा कृष्टे व्यधिरादघ
 षीत् उदग्नेतिष्ठ पत्ययातनुष्यन्मित्रां उँ अध्यातिक्षहेते यो नोराति उँ समिधानवक्रै तीताडे च दयत शन्नशुष्कं रुद्धं भवत्
 तिभिध्याध्यस्मदा विकृष्टपदैया त्पग्ने अवस्थिरातनु हियातजूनां जामिमजामिं प्रमृणा हि शत्रून् इति रक्षोघ्नमं
 त्रान् जपेत् ॥ भूमौ तिलान्क्षिप्या ॥ उँ उदीरतामवरउत्परा सउन्मध्यमाः पितरः सोम्यासः - - - - - रवका नत
 शास्तेनो वंत्तु पितरो हवेषु अंगिरसो नः पितरो नरा वा शर्वाणो ऋगवः सोम्यासः तेषां वयं उँ सुमतो यद्वियाना मपि भदे सोम
 नसे स्याम उँ येनः पूर्वो पितरः सोम्यासो नूहिरे सोमपी ठन्वमिष्ठास्ते निर्यमः सरवाणो हवीषु शास्त्राणां हिः पुतिकायमाह इति

पितृमंत्रान्योत्तरं ॥ ॐ सहस्रशीर्षा इत्यादिपुस्तकसूक्तं जपेत् ॥ ॐ नमस्तुभ्यं विरूपाक्ष नमस्तेनेकचक्षुषो नमः पिनाकहस्ता
यवज्वहस्तायुवै नमः ॥ इति जपेत् ॥ ततः उद्विष्टसंनिधा वास्तु तदक्षिणाग्रकुशत्रयाभूमीषोऽभ्यास्यं जनघृततिलयुतमन्त्रं
वारिणाप्लाव्य अनिदं प्राप्स्ये जीवायेषां दग्धाः कुले मम ॥ भूमौ दत्तेन तृप्यंतु तृप्तायां तु परागतिं इति कुशोपरित
नं विकिरेत् ॥ ततः सव्यं कृत्वा वम्य हुरिं स्मृत्वा पक्षव्यं कृत्वा ॥ पिरुदस्यांतं निर्माय ॥ तन्मध्ये दर्भपिंजलीमूलेन सादेश
मात्रं ॐ अपहृता इत्यादि नो ह्यिरव्य दर्भपिंजलीमुत्तरतः क्षिपेत् ॥ ॐ ये रूपाणि पुतिमुंचमाना असुराः संतः स्वधया चरन्ति
परापुरोति पुरोये भवंत्यग्निष्ठा लोका त्यणु दात्ये स्मात् ॥ इति मंत्रेणागारं भ्रामयित्वा दक्षिणं क्षिपेत् ॥ ततो रेखोपरि डपमू

नसकं तूलकुशत्रयंदक्षिणाग्रमास्तीर्य ॥ सर्वंकृत्वा ॐ देवताभ्यदिति त्रिजुपेत् ॥ ततोपसव्यंकृत्वा ॥ पुटके जलतिलगंधपुष्पा
निकृत्वा मोटकादीन्यादाय ॥ अथामुकगोत्रपितरमुकप्रेतपुत्रममासिकश्राद्धं अत्रावने निक्षपते मया दीयते तवोपतिष्ठता
मिति अत्रने जनं कुशोपरि दद्यात् ॥ ततस्तिलचुतमधुव्यंज नयुक्ते नान्नेन पिण्डंकृत्वा ॥ घृतमधुभ्यामभिधार्य ॥ दक्षिणा
हस्ते न मोटकादिकं दद्यात् ॥ अथामुकगोत्रपितरमुकप्रे तपुत्रममासिकश्राद्धे एव पिण्डस्ते मया दीयते तवोपतिष्ठ
तामिति वामान्धार ॥ अथामुकगोत्रपितरमुकप्रे तपुत्रममासिकश्राद्धे एव पिण्डस्ते मया दीयते तवोपतिष्ठ
कृत्वा ॥ दक्षिणाभिमुखः ॥ ॐ अन्नमित्यादयश्च जथाभागमावृष्यायेति पठित्वा उत्तराभिमुखी भूयश्वासं निक्षम्य पितरं नाखर

मूर्तिध्यायनमुखं पर्यावर्तयन् ॐ अमीमक्षतपितायथाभागमावृषादधेति पठेत् ॥ ततो वने जनपानंदनावशिष्टजलमुत्तं
वामहस्ते कृत्वा दक्षिणहस्ते नमोऽकादिकमादाय ॥ ॐ अद्यामुकगोत्रपितरमुकप्रेतप्रथममासिकश्राद्धं अत्र प्रत्यवने
निदधते मया दीयते तवोपतिष्ठतामिति प्रत्यवने जनंदद्यात् ॥ ततो नीवी विसंख्यस्य कृत्वा च मया पसव्यं कृत्वा ॥ वामेन
पानिना धृतं सूत्रं दक्षिणेनादाय ॥ ॐ एतत्ते पितर्यसः इति पिण्डोपरि सूत्रं धृत्वा मोटकादीन्मादाय ॐ अद्यामुकगोत्र ३८
त्रपितरमुकप्रेतप्रथममासिकश्राद्धं एतद्वाससे मया दीयते तवोपतिष्ठतामिति सूत्रमुत्तरे ॥ ततस्तु स्त्री पिण्डोपरि
धूपुष्पधूपदीपतामूलानि दद्यात् ॥ ततः पिण्डशेषान्नं पिण्डसमापे विकिरेत् ॥ ॐ शिवाय नमः संतु इति जलं ॥ ॐ सौमन

स्य मस्तु इति पुष्पां ॐ अक्षतं चारिष्टमस्तु इति अक्षतं अन्नोपरि क्षिपेत् ॥ मोटकादीन्मादाय ॐ अद्यामुकगोत्रस्य पितर
मुकप्रेतस्य प्रथममासिकश्राद्धं दत्तं तदन्नपानादिकमुपतिष्ठतामिति अक्षयोदकं दद्यात् ॥ ततः सव्यं कृत्वा ॐ अक्षोरः
पिता अस्तु इति दक्षिणां दिशं प्रयत्नं पिण्डोपरि पूर्वानां जलधारां दद्यात् ॥ ततः पूर्वाभिमुखी भूय ॐ गोत्रं नो वद
तां ॐ दातारो नो भिद्वदतां वेदा संततिरेव च ॥ अद्या वनेर्म वागमद्वयं वनो अस्तु ॥ अन्नं वनो वदु भवेदतिथीं च
जमे महि ॥ याचितारश्च नः संतु नान्ना विमर्कं वत ॥ एताः सत्पाशिनः संतु इति आशीः प्रार्थनं कुर्यात् ॥ ततो पसवेन
पिण्डोपरि सपवित्रं कुं ॥ ततः कृत्वा मोटकादिस्थजलेन ॐ ऊर्जं वहन्ती रमृतं दधतं पयः कीर्त्तनात्परिस्तुतां स्वधास्यतप्य

मतमे पितरं । इति कुशोपरि दक्षिणाग्नावारि चारं दद्यात् ॥ ततः पितृमाध्याये स्थापयेत् ॥ पितृमाध्याये स्थापयेत् ॥ पितृमाध्याये स्थापयेत् ॥
 द्वै निःक्षिप्य ॥ अर्घ्यमुत्थाप्य ॥ मोहकादीन्यायं ॥ अर्घ्यामुत्थाप्य ॥ अर्घ्यामुत्थाप्य ॥ अर्घ्यामुत्थाप्य ॥
 दं जतं वन्द्यु देवतं यथा नाम गोत्रं वा हारणाय दक्षिणां द्या ॥ ततः सव्यं कृत्वा ॥
 ॐ देवताभ्य इति त्रिर्द्विपेत् ॥ ततोप सव्यं कृत्वा ॥ पानिनादी ॥ पानिनादी ॥ पानिनादी ॥
 ॥ ॐ प्रसादात् कुर्वतां कर्माश्च वेदाध्वरेषु यतः स्मरणा देवताद्विनाः संपूर्णस्थितिः ॥ इति वि
 लुं स्मरेत् ॥ आग्नीयवस्तु निपात्रं वा हारणाय प्रतिपादयेत् ॥ जले वा द्विपेत् ॥ प्रायेणापात्रकमेव मासिकं प्राद्वं कुर्वतीति

आपात्रकप्रयोगो निश्चितः ॥ एवमेव द्वितीयमासिकं तृतीयमासिकं चतुर्थमासिकं पंचममासिकं षष्ठमासिकं
 सप्तममासिकं अष्टममासिकं नवममासिकं दशममासिकं एकादशमासिकं द्वादशमासिकं प्राद्वं कुर्वतीति तत्तत्प्र
 पेशप्रयोगो दुह्यः ॥ अधिकमासमाते एकादशमासिका ॥ नंतरं द्वादशमासिकानां तदनुवर्तिकं तत्तत्प्रयोगो दशमासि
 का प्राद्वं मिति क्रमः ॥ एवमेव कर्माधिकमासिकं प्राद्वं करणे प्राद्वं ॥ एवमेव कर्माधिकमासिकं प्राद्वं करणे प्राद्वं
 णोपवेशनपुष्पपुतिवचनगंधादिपुतेकनिवेदनापेशानदानपुत्यपोशानदानमुदितपुष्पाद्युदकदानादिपुतिव
 चननमोवाचनवाह्यविमर्जनानि विशेषप्राद्वं प्राद्वं प्रयोगबद्ध इति ॥ ॥ अथ सपितृपुत्रप्राद्वं प्रयोगः ॥

तत्राधुनिकाः प्रेतश्राद्धातिरिक्तश्राद्धचतुष्टयसपात्रकमेव कुर्वन्तीति तथैव निरूप्यते ॥ तत्र पूर्वदिने निरामिषमेकवारं भु-
 श्कारात्रौ सर्वभुक्तं जले गृहे विप्रनिवेशनं गत्वा ॥ दक्षिणप्लवंगं गोमयोपलिप्तायं भूमौ आवां त उपविश्य ॥ ब्राह्मणमुदयु-
 खमुपवेश्य ॥ कृतापसव्यः पुण्यचन्दनताम्रतानि ब्राह्म-
 रात्रौ अमुकगोत्रस्य पितुरमुकपुत्रस्य श्वः सपिराडी कर-
 णं कुर्यात् ॥ ॐ मैत्रो व्रितोस्माति पुति वचनं ॥ ॐ अक्रोधनेन शौचपरेण सततं ब्रह्मवादिना ॥ भवितव्यं भवता च मया च श्रा-
 द्धकारिणा ॥ ॐ सर्वायासविनिर्मुक्तैः न कामक्रोधविद्विजितेन ॥ भवितव्यं भवतानः स्वस्थले श्राद्धकर्मणीति ब्राह्मणं नियमान्

४१

श्रावयेत् ॥ यद्यविधेन रजनीयाति तदा सर्वमेतत्कारिष्यामीति तत्प्रतिवचनं ॥ ततो ग्निमदिने प्रातः श्वेतवस्त्रयुगेन स्नात्वा ॥
 दिनेषु तः स्नात्वा कृतनित्यनित्यः श्राद्धकर्त्ता श्राद्धविधिद्वेतरवेलायां गोमयोपलिप्तायां पाकस्थाने तिलान्विकीर्य ॥ परितः
 क्षणान्वन्धयित्वा ॥ सपिराडद्वारा नूतनभारैः स्वयं वा पाक-
 मं शोध्य ॥ गौरमृत्तिकया श्राद्धतिलैः सव्येषु विविक्षेत् ॥ दि-
 ने तैलोद्वर्तनाद्युपनीया स्नानार्थं यत्तु जलं तं स्नानं ॥ यद्गमानसवर्णेनादूतमावां तं मध्याह्ने भुवि आवां तः शुक्लद्विवासा उपवि-
 श्य गोमयोपलिप्तायां भूमौ वा मावर्तेन कृतं गोमूत्रमण्डलायां ॥ ॐ भूमै तम इत्यक्षतपुष्पैश्चिन्त्य भूमौ कुशत्रयमास्तीर्य तदुपरिति

मारभेत् ॥ श्राद्धभूमिं च पंचगव्येनोपलिप्य ज्वलदंगारैः
 जंकारितं नखश्मश्रुद्ये दत्ताभिगम्य दत्तदंतधावनं ॥ ताम्रपा

फन् ॥ ॐ स्वागतमिति स्थितं ब्राह्मणं पृच्छेत् ॥ ॐ स्वागतमिति ते नोक्ते ॥ ॐ इदं ते पाद्यमिति पाद्यमुपनाय पात्रवाहनपादौ प्रक्षालयेत् ॥ ततः पुरः केचिन् कृत्योददिशा भिमुर्योऽपसव्यं कृत्वामो टकादिकमादायाद्यपि त्र्यंशं वा मरुत्तं कृत्वा ॥ ॐ अद्यामुक्ते गोत्रपितरमुक्ते प्रेतसपिण्डीकरणप्राद्वेदय पादार्थं स्तेनयादी अतेतवोपति कृतां इति पादार्थं दद्यात् ॥ ततश्चा ४२
 वसनीयजालं गृह्णीयात् ॐ इदं ते आ वसनीयमिति वाच जनं ब्राह्मणाय दत्त्वा ॥ स्वयं पादौ प्रक्षाल्याचम्य ॥ तमाचम्या
 ग्रेष्ठत्वाप्राद्वेदशमागच्छेत् ॥ पूर्वरात्रौ निमंत्रणा संभवे तस्मिन्नेवादि प्राद्वेत्वायां पूर्वक पितविशेषेण ब्राह्मणमामंत्रयेत् ॥ ततु ग्राह्यं पविश्य ॥ सिद्धमिति पृच्छ ॥ आसनं पृच्छ ॥ अत्रास्वः इत्यासने ब्राह्मणमुदमुखमुपवेशयेत् ॥ द्विजपादयो

स्तले कुशान्दद्यात् ॥ आसनसमीपे तिलतैलेन दीपं स्थापयेत् ॥ अन्यांश्च पुत्यासनसमीपं चतुरोदीपान् स्थापयेत् ॥ ब्राह्मणो नदीपरिक्षाकर्तव्या ॥ रक्षोप्रात गौरसर्पपत्तितान् प्राद्वेदो सन्निधापयेत् ॥ काककुक्कुरादीन् प्राद्वेदं हन्तुं अपसारयेत् ॥ ततः ॐ अपवित्रः पवित्रो वा इत्यादि पठित्वा ॐ पुरादुरीकाद्यः पुनर्वा तिलप्राद्वी जदुव्याण्यात्मानं च कुशत्रयजलेन सिंचेत् ॥ ततः कुशत्रयतिलजलान्यादा य ॐ अद्यामुक्ते गोत्रपितरमुक्ते प्रेतस्य प्रेतस्त्वविमुक्तिहेतुषोडशप्राद्वान्तर्गतसपिण्डीकरणप्राद्वमहं करिष्ये ॥ इति संकल्पं कुर्यात् ॥ ॐ कुरुष्वेति ब्राह्मणो वदेत् ॥ ॐ गामत्री जपमहं करिष्ये इति ब्राह्मणं पृच्छेत् ॥ ॐ कुरुष्वेति तेनानुज्ञातः पुराववाह तिसहितां गायत्रीं त्रिजुपेत् ॥ ततः ॐ देवता

अथ इति त्रिर्जपेत् ॥ ततो देवश्राद्धार्थेऽपि कल्पिता सनादिदेशमागत्योदयसूर्यमुपविश्य ॥ कुशत्रयवज्रलान्यादाया
 ॐ अद्यामुकगोत्रस्य पितुरमुकप्रेतस्य सपिण्डीकरणानि मितृका मुकगोत्रपितामहप्रपितामहामु
 कामुका मुकशर्मश्राद्धसंबन्धिनो विष्णो देवा इदमा
 लेन प्रोक्षितमुस्तु जेत ॥ ततः ॐ विष्णो देवा तद्मावा
 रं स दं वदि त्रिंशो दत्ता इति मंत्रेण वाह्य ॥ ॐ यवो सिय वया स्म द्वेषो यवया रातीः ॥ इति श्राद्धदेशयवान्विकीर्य ॥ ॐ विष्णो देवाः श
 णु ते मंह रं मेये अंतरिक्षे य उपय विष्ठाये अग्नि जिह्वा उत्तवाय जत्रा आसद्यास्मिन् बर्हिषि मादयध्वं ॥ ॐ आगच्छंतु महाभा

४३

गा विष्णो देवा महावलाः ययेय नमो जिताः श्राद्धे सावधाना भवन्तु ते ॥ इति पठेत् ॥ ततः पुटके पवित्रं पूर्वाग्रं धत्वा ॐ शत्रो देवी रजिष्य
 आपो भवन्तु पीतये शंखोरभिस्रवन्तु नः इति तत्र जलं क्षिप्त्वा ॥ ॐ यवो सिय वया स्म द्वेषो यवया रातीरिति तत्र यवान् प्रक्षिप्य ॥ गंध
 पुष्पे तूष्णीं प्रक्षिप्यार्घ्यपात्रं वामहस्ते कृत्वा ॥ पवित्रं भोजन
 व्या आपः पयसा संवभूदुय्या अंतरिक्षाऽस्पार्थिवीर्याः
 भवन्तु इति पठित्वा कुशत्रयवज्रलान्यादाया ॥ ॐ अद्यामुकगोत्रस्य पितुरमुकप्रेतस्य सपिण्डीकरणानि मितृका मुकगोत्र
 पितामहप्रपितामहप्रपितामहामुका मुका मुकशर्मश्राद्धसंबन्धिनो विष्णो देवा इदमा
 लेन प्रोक्षितमुस्तु जेत ॥ ततः ॐ विष्णो देवा तद्मावा
 रं स दं वदि त्रिंशो दत्ता इति मंत्रेण वाह्य ॥ ॐ यवो सिय वया स्म द्वेषो यवया रातीः ॥ इति श्राद्धदेशयवान्विकीर्य ॥ ॐ विष्णो देवाः श
 णु ते मंह रं मेये अंतरिक्षे य उपय विष्ठाये अग्नि जिह्वा उत्तवाय जत्रा आसद्यास्मिन् बर्हिषि मादयध्वं ॥ ॐ आगच्छंतु महाभा

अर्घजलमुच्छजेत् ॥ ततः पवित्रतहितमर्घपात्रं आसनदक्षिणपार्श्वे ॐ विष्णवे नमः ॥ तिदेवा र्घपात्रमुत्तानं स्था
 पयेत् ॥ ततः कुशत्रययवजलान्यादाय ॐ अद्यामुकगोत्रस्य पितुरमुकप्रेतस्य सपिण्डीकरणनिमित्तकं अमुकगोत्रपि
 तामहप्रपितामहवद्भूप्रपितामहामुकामुकामुककश
 पतामूलयशोपवीतवासांसिबोतमः इतिर्गंधादीनु
 कोणं मण्डलं कृत्वा ॥ तिलघृतव्यंजनयुतमन्नं गृहीत्वा ॥ अपसवेन मोटकादिकुमादाय ॐ इदमन्नमेतद्वस्वामि पितृभ्यो न
 मः इति दक्षिणाभिमुखमुच्छजेत् ॥ ततः सव्यं कृत्वा ताम्रपात्रादिकं गृहीत्वा ॥ तैलान्नमादाय मना कृष्यंत्वा देवान्ध्यायन् रूपा

५४

त्रेपरिवे निष्ठात् ॥ व्यंजनानि घृतं जलं च तत्रोपनीया त्रौपरिमधुदत्त्वा ॥ ॐ मधुवाता इत्यादि त्राचं ॐ मधुमधुमध्विते च संवैत
 मभिमंजयेत् ॥ ततः ऋजुदस्ताभ्यामन्नपात्रमालभ्या ॐ पृथिवीते पात्रं द्यौरपिधानं ब्राह्मणस्य मुखे प्रनृते अमृतं जुहोमि स्वाहा
 ॐ इदं विसृजिष्ये क्रमेण त्रेधा निदधे यदंसमूहमस्य पात्रं सु
 खो ॐ इदमन्नमित्यन्ते ॐ इमा आपः इति जले ॐ इदमाज्य
 ॥ ॐ यवोसिजव्यात्मद्वेयोयव्यारातीरितियवान्नौपरिप्रक्षिप्य ॥ कुशत्रययवजलान्यादाय ॐ अद्यामुकगोत्रस्य पितुरमुक
 प्रेतस्य सपिण्डीकरणनिमित्तकं अमुकगोत्रपितामहप्रपितामहवद्भूप्रपितामहामुकामुकामुककश
 र्मम्राद्धसम्बन्धिनो विष्णवे देवा एतानि गंधपुष्पधूपदी
 स्तुजेत् ॥ ततो भोजनपात्रासनयोश्चतुर्दिशं जलेन चतुः

देवा एतदन्नं सोपकरणं बो नमः इत्यन्नमुत्सृजेत् ॥ एवं देवकारणं निर्वर्त्य ॥ रुस्तौ प्रक्षाल्या कुशवटुकादिकं पुनर्गृहीत्वा प्रेत
 आह्न देशमागत्योपविश्या ॥ अपसव्यादिकृत्वा ॥ दक्षिणमुखो मोटकादीन्यादाय ॐ अध्यामुकगोत्रपितरमुकप्रेतसपिराडी
 करणश्राद्धे इदमासनं ते स्वधा इति स्मृतं तवोपतिष्ठतामिति ॥ आसनं मोटक रूपं तिलजलप्रोक्षितमुत्सृजेत् ॥ पुनर्मो
 टकादिकमादाय ॐ अध्यामुकगोत्रस्य पितुरमुकप्रेत ॥ स्यसपिराडीकरणनिमित्तकश्राद्धे अमुकगोत्रपिताम
 हा मुकशर्मान्निदमासनं ते स्वधा इति स्मृतं तवोपतिष्ठतामिति सर्वपश्चिमस्थानं स्थितमासनं पितामहयोत्सृज्या ॥ पुनर्मो
 टकादीन्याय ॐ अध्यामुकगोत्रस्य पितुरमुकप्रेतस्य सपिराडीकरणनिमित्तकश्राद्धे अमुकगोत्रपितामहामुकशर्मान्

४५

निदमासनं ते स्वधा इति मध्यममासनं पुपितामहायोत्सृजेत् ॥ पुनर्मोटकादीन्यादाय ॐ अध्यामुकगोत्रस्य पितुरमुकप्रेत
 स्यसपिराडीकरणनिमित्तकश्राद्धे अमुकगोत्रमुकप्रेतपितामहामुकशर्मान्निदमासनं ते स्वधा इति सर्वपूर्वमासनं रुद्धपिता
 महायोत्सृजेत् ॥ ततः पितामहानुद्दिश्य ॐ पितृ नरुमा ॥ बाहयिष्ये इत्युक्त्वा ॐ उशंतस्त्वा निधीमद्यशंतः समिधोम
 हि ॥ उशंतु शतश्रावहपितृ नरु विषे अतवे ॥ इति पिताम ॥ हादीनावाह्य ॥ ॐ अपहता असुरा रक्षा लंसि वेदिषद इत्यु
 भयश्राद्धस्थाने तिलान्विकीर्ण्य ॥ ॐ आयंतु नः पितरः सोम्या सोमिन्वा ताः पथिभिर्देवमानैः ॥ अमिन्यदे स्वधयामदंतो
 धिबुवंतु ते वंत्समान ॥ इति मंत्रं जपेत् ॥ ततोर्घपात्रचतुष्टये नरवर्धिनंदक्षिराग्नं पवित्रं प्रत्येकं धत्वा ॥ ॐ शन्नो देवीरिति

प्रत्येकं जलं क्षिप्त्वा ॥ ॐ तिलो सिलो मदेव तोगो सवो देव निर्मितः ॥ पत्रमग्निः पृक्तः स्वधया पितृ लोका न्यीणा हि नः स्वाहा
इति मंत्रेण प्रत्येकं तेष्वेव तिलान् प्रक्षिप्य ॥ गंधपुष्पोत्तुलनीतेष्वेव पुक्षिप्य ॥ पुनर्घपात्रं वामवामहस्ते कृत्वा पवित्रं पात्रं वा
ह्यण करेऽनुरात्रैर्धृत्वा तदुपरि किंचिदुदकांतरं दत्त्वा ॥ ॐ या दिव्या आपः पयसा समं भूदुर्गा आतरि द्वा उर्याधि
वीर्याः हिरण्यवर्णयं क्षियास्तान् आपः शिवाः स ॐ स्यो तासु ह वा भवंतु ॥ इति मंत्रं पठित्वा मोटकादीन् यादाय ॥
ॐ अद्या मुकगोत्रपितरमुकप्रेतस्य पितामहा मुकशर्मा नेव ते हस्तार्घ्यं स्वधा इति पूर्ववदर्थं दद्यात् ॥ अवशि
ष्टोपरि अर्घं जलं दददुस्तु जेत ॥ अवशिष्टजलमहिता र्घपात्रं वा ह्यण्णाग्ने दद्यात् ॥ पितामहार्घपात्रं वामहस्ते कृत्वा प

वित्रं भोजनपात्रे धृत्वा तदुपरि जलान्तरं दत्त्वा ॥ ॐ या दिव्या इत्यादि पठित्वा मोटकादीन् यादाय ॥ ॐ अद्या मुकगोत्रस्य पितरमु
कप्रेतस्य पितामहा मुकशर्मा नेव ते हस्तार्घ्यं स्वधा इति पूर्ववदर्थं दद्यात् ॥ अवशि
ष्टजलमुत्तमर्घपात्रमग्ने दधारयेत् ॥ ततः प्रपितामहार्घ
पात्रं वामहस्ते कृत्वा पवित्रं भोजनपात्रे धृत्वा तदुपरि ज
लान्तरं दत्त्वा ॥ ॐ या दिव्या इत्यादि पठित्वा मोटकादीन् यादा
य ॐ अद्या मुकगोत्रस्य पितरमुकप्रेतस्य पितामहा मुकशर्मा नेव ते हस्तार्घ्यं स्वधा इति पूर्ववदुस्तु जेत ॥ तदर्थं पात्रमग्नेऽनुरात्रैर्धृत्वा तदुपरि जलान्तरं दत्त्वा ॥ ॐ या दिव्या इत्यादि पठित्वा मोटका

दायायां अथामुकगोत्रस्य पितुरमुकप्रेतस्य सपिण्डी करणानि निवृत्तकप्राद्वे अमुकगोत्रवृद्धप्रपितामहामुकशर्मा
 नेमतेहस्तार्धः स्वध्या इति पूर्ववदर्थमुक्तं जेतुं। अवशिष्टजलपुत्रमर्घपात्रमग्रेस्थापयेत्॥ ततः सव्यं कृत्वा वम्यापस
 व्यं कृत्वा पुटकत्रयमग्रे धत्वा प्रेतार्घपात्रं गृहीत्वा ॐ ये समानाः समनसः पितरो यमराज्ये। तेषां लोकः
 स्वध्यातमो यज्ञो देवेषु कल्पताम्॥ ॐ ये समानाः सम
 नसो जीवा जीवेषु मामकाः। तेषां श्रीर्मधिकल्पता
 मस्मिन्लोके शतं समाः। इति मंत्राभ्यां प्रेतार्घपात्रस्य जलतृतीयभागं पुटकांतरे धत्वा॥ पुनरग्निसं नक्षत्रं प
 ठित्वा पश्चत्तीयभागं पुटकांतरे धत्वा॥ प्रेतार्घपात्रस्यावशिष्टतृतीयभागं जलपुटकांतरे धत्वा तूष्णीं॥ प्रथम

४७

पुटकस्थविमहजलतृतीयभागं प्रेतार्घपात्रे कृत्वा पवित्रपुष्पसहितं प्रेतार्घपात्रमादाया ॐ ये समाना इति मंत्रद्वयेन प्रे
 तार्घपात्रस्य तृतीयभागं जलं पितामहार्घपात्रजले मेलयेत्॥ एवमपश्चत्तीयभागं पुटकद्वयस्थितार्घतृतीयभागद्वयं क्रमेण पुन्येकं
 प्रेतार्घपात्रे कृत्वा प्रत्येकं मंत्रद्वयं पठित्वा॥ उपितामहार्घ
 मेल॥ ततः प्रेतार्घपात्रं पात्रवाह्यं गवामपाश्वे ॐ पित्रे स्थान
 जलादिकं प्रपितामहार्घपात्रे कृत्वा॥ तत्सर्वं पितामहार्घपात्रे कृत्वा॥ पितामहार्घपात्रमुत्ताने प्रपितामहार्घपात्रे उपरि धत्वा
 तद्वयमुत्ताने वृद्धप्रपितामहार्घपात्रे उपरि धत्वा॥ पात्रत्रयमेकदैव पितामहासतवामपाश्वे ॐ पितृभ्यः स्थानमसीति न्युबु

कृत्वास्थापयेत् ॥ एवंस्थापितमर्घपात्रचतुष्टयंदक्षिणापर्यांतं न चालयेत् ॥ ततोमोटकादिकमाया ॐ अमुकगोत्रपि
 तरमुकप्रेतसपिण्डीकरायाद्वैरतानिर्गंधमुष्पधूपदीपताम्बूलयज्ञोपवीतवासांसितेनमादीयंतेतवोपलिकंतां इति
 पित्रेगंधादीनिदद्यात् ॥ पुनर्मोटकादिकादाय ॐ अद्या मुकगोत्रस्यपितुरमुकप्रेतस्यसपिण्डीकराणिमित्तक
 अमुकगोत्रपितामहामुकशर्मन्नेतानिर्गंधमुष्पधूप दीपताम्बूलयज्ञोपवीतवासांसितेस्वधाइतिपितामहा- ४८
 यगंधादीनिदद्यात् ॥ एवंप्रपितामहायगंधादीनुत्सृजेत् ॥ एवंप्रपितामहायगंधादीनुत्सृजेत् ॥ ततःपात्रवाहन-
 रास्यचतुर्दिशंबतुःकोरांजतेनमण्डलंकुर्यात् ॥ अपरंपितामहादित्रिकेचतुःकोरांमण्डलंकुर्यात् ॥ ततःसर्वदेवा ॥

प्राप्नुयुः ॥ निश्चयपातितदक्षिणाजानुः ॥ तान्नपात्रादौ व्यंजनं कारवर्जितं सद्यतमन्नं कृत्वा ॥ पुटकादिस्थजाले ॐ अग्नये
 कव्यदायतामसाहा ॐ सोमायपितृमतेस्वाहाइति आहुतिद्वयंतदन्नागं जुहुयात् ॥ ततोपसव्यंकृत्वा ॥ अवशिष्टमन्नं पि-
 तामहाद्यपात्रेषु किंचिद्विदद्यात् ॥ पिण्डार्थेनावशेष येत् ॥ ततोऽस्ताभ्यांताम्रादिपात्रमादायतेनान्नं गृहीत्वा
 प्रेतपात्रध्यायनपरिवेदिष्यात् ॥ पृथक् पुटकादिस्थिता निघृतजलव्यंजनानि चोपनयेत् ॥ ततस्तेनैव त्रामेणपि-
 तामहादिपात्रत्रयेप्रत्येकमन्नादिपरिवेषणंकुर्यात् ॥ ततः प्रेतपात्रादिस्थितान्नेषु प्रत्येकं मधु दद्यात् ॥ ततः प्रेतकनकमणिमंत्र-
 येत् ॥ ॐ मधुवातात्रातायतेमधु-क्षरं तिसिधुवः साध्वीर्णः संतोषधीः मधुनक्तुतोवसोमधुमस्यार्थिवं रजः मधुद्यौरत्तुनः

पितामधुमान्नोवनस्यतिर्मधुमांस्तुसूर्यःसाध्वीर्गावो न वंतुतःॐ मधुमधुमध्वितिचमं वैःअभिसंजयेत्॥ततःप्रेतान्नपा
त्रं वयस्तान्भ्यां न्युब्रुभ्यां हस्ताभ्यामात्तभ्यांॐ पृथिवीतेपात्रं द्यौरपिधानं वास्तरास्त्रैश्चमृतैश्चमृतं दुहोमिच्छाहाॐ इदं विलु
विघ्नक्रमेणैधानिदधेपदंसमूहमस्यपाॐ सुरेउदित्त्रपि
हस्तागुहं गृहीत्वाॐ इदमन्नं इमा आपःॐ इदमाज्यंॐ इ
हताअसुरारसाॐ सिवेदिषद इत्यन्नोपरिप्रचुरतिलान्यक्षिप्य॥मोहकादीन्यादायॐ अद्यामुकगोत्रपितरमुकप्रेतसपि
ण्डीकरणंॐ इदमन्नं सोपकरणं तेमया दीयते तवोपतिष्ठतामिति पित्रे नमुत्तजोत्॥ अनेनैवक्रमेणपितामहान्नपान्ना

५८

लभ्यॐ पृथिवीतेपात्रमित्यादिजपित्वाॐ इदमन्नमित्यादिस्वदक्षिणहस्तागुहनिवेशनं कृत्वाॐ अपहता इत्यादिना तिलान
नने विकीर्य॥मोहकादीन्यादायॐ अद्यामुकगोत्रस्य पितुरमुकप्रेतस्य सपिण्डीकरणं निमित्तकञ्चादे अमुकगोत्रपितामहा
मुकशर्मन्नेतत्ते॥ न्नं स्वसोपकरणं स्वधादिति पितामहाया
वीते इत्यादिकं सर्वं कृत्वा प्रपितामहान्नयो मुत्तजोत्॥ एवं
कं सर्वं कृत्वा द्रु प्रपितामहाया नमुत्तजोत्॥ ततःॐ भवान्प्राशयत्विति पात्रं वास्तराणां यज्ञतनुकुं दत्वा॥ सप्रसादव्याहृतिकां
गायत्री मधुवाता इत्यादि ज्ञाचंॐ मधुमधुमध्वितिचमं वैःअन्नहीनं कवाहीनं विधिहीनं च यज्ञवेत्॥ तत्सर्वमहि

लभ्यते पितृव्ये ते पात्रमित्यादि जपित्वा ॐ इदमन्नमित्यादि स्वयं दक्षिणहस्तां गृह्णन्निवेशनं कृत्वा ॐ अपहृता इत्यादि नातिला
नने विष्णवे ॥ मोहकादीन्यादाय ॐ अद्यामुकगोत्रस्य पितुरमुकप्रेतस्य सपिराडीकरणानि मित्रकप्राद्रे अमुकगोत्रपितामहा
मुकशर्मन्नेतत्ते ॥ नैवेद्यं तोषकरां स्वधा इति पितामहाया
वीते इत्यादिकं सर्वं कृत्वा प्रपितामहान्नमो मुत्तजेत ॥ एवं
कं सर्वं कृत्वा द्रुप्रपितामहाया नमुत्तजेत ॥ ततः ॐ नवान्याशयविति पात्रवाह्यणाय जलकुल्लुकं दत्वा ॥ सप्रणवव्याहृतिकं
गायत्री मधुवाता इत्यादि ज्ञात्वा ॐ मधुमधुमध्विति वज्रपित्या ॐ अन्नहीनं कृत्वा हीनं विधिहीनं च यद्भवेत् ॥ तत्सर्वमहि

शान्तरुक्मं ऊर्ध्वं नवप्रतिनिध्याध्यस्मदाविकण्ठयैव्यान्याने अवस्थिरातनुहिमातजूनां जामिमजामिंप्रमृणीहि शत्रून्
इति रक्षोघ्नमंत्रान् पठित्वा भूमिं तिलैरास्तीर्ष्य। आद्विवाह्यं पितृरूपतया ध्यात्वा॥ ॐ उदीरतामवरउत्परासउन्मध्यमाः पित
रः सोम्यासः --- रवकात्रतज्ञास्तेनोवंतु पितरो हवेषु। अंगिरसोनः पितरो नराबाह्वर्वाणो भृगवः सोम्या
सः तेषां वयं सुमतो मद्रियानामपि भद्रे सौमनसेत्याम। इयै नष्टपूर्वे पितरः सोम्या सो नूहिरे सोमपीठम्वसिकास्ते मि
र्यमः सरदारो हवीषु शस्त्राणि द्विः प्रतिक्रम्याह। इति पितृमंत्रान्यथेत्॥ ॐ सहस्रशीर्षा इत्यादि पुरुषसूक्तं पठेत्॥ ॐ आशुः शि
वान इत्यादिकामप्रतिरथ मन्याति च शिवसंकल्पप्रभृतीनि पवित्राणि जगद्यजुः सामानि रुविस्तव प्रभृतीनि यथाशक्ति जपेत्॥ ॐ

नमस्तुभ्यं विरूपाक्ष नमस्तेनेकचक्रवे। नमः पिताकहस्ताय वज्रहस्ताय वै नमः। इति च पठेत्॥ ततो यत्र यत्रोपलभ्यते
 तत्र दुपंतय नमः मन्दं मन्दं भोजयेत्॥ ततस्तु घृहात्वा। पितामहपात्रं संनिधौ आस्तु तदक्षिणाग्रकुशत्रयां भूमीं प्रोक्ष्य। सर्वप्रका
 रकमन्त्रमादाय स तिलघृतजलेनाप्लाव्य। ॐ अग्निदाधा ॥ ये जीवा ये पदधाः कुलो मम। भूमौ दत्ते न तत्पुं लुप्तपायां तु
 परां गतिं इत्यास्तु त कुशोपरित दत्तं विकिरेत्॥ ततः सव्यं कृ- ॥ वाचामे तह रिस्मत्त्वा प सव्यं कृत्वा पात्रं ब्राह्मणाय ॐ इदं ते प्र ५१
 त्यपोशानं इति जलगरादुष्मंदत्वा। ॐ मुदितमिति पृष्ट्वा। ॐ सुमुदितमिति ते नोक्ते॥ ॐ विराडमहं करिष्ये इति तं पठेत्॥ ॐ कुरुष्वेत्यनु
 हातः॥ पात्रं ब्राह्मणा च मनार्थं पात्रं दापयेत्॥ ततः प्रेतपिराडानार्थं मे कामपरां पितामहादिभिः पिराडानार्थं मे कहस्तमि

तां चतुरंगुलौकितं सैकती दक्षिणां पिराडिकां निर्माय॥ तन्मध्ये वामेन पानिना दध्मपिंजलीं गृहीत्वा दक्षिणां हस्ते कृत्वा तन्मूलेन ॐ
 अपहृता इत्यादि पठित्वा दक्षिणाग्रं रेखां प्रादेशप्रमाणं सकृदुल्लिख्य दध्मपिंजलीं मुत्र रस्यां दिशि क्षिपेत्॥ एवमेवापरपिराडिकायाम
 यैकां रेखां कुर्यात्॥ ततः पूर्वपिराडिकोपरि ॐ यैरूपानि प्रति ॥ मुंचमाना असुराः संतः स्वध्यावरंति। परापुरो निपुरो ये भवं
 त्यग्निहोत्रौ काश्च एतदात्म्यादिति संत्रेणां गारं भ्रामयित्वा ॥ दक्षिणातः क्षिपेत्॥ एवमेवापररेखां नाम गारं भ्रामयेत्॥ तत
 उभयरेखायामुपमूलं सकृत्तूलकुशान् दक्षिणाग्रान् स्तराण्युयात्॥ ततः सव्यं कृत्वा। ॐ देवताभ्य इति त्रिर्जपेत्॥ ततोप सव्यं कृ
 त्वा॥ पुटकचतुष्टये जलतिलगंधपुष्पानि कृत्वा॥ एकं पुटकं वामहस्ते कृत्वा मोटकादीन्मादाय ॐ अद्या मुकगोत्रपितर

कप्रेतसपिराडीकरणाश्राद्धे अत्रावनेनिद्वयतीहेमयादीयतेतवोपतिष्ठतांद्रुतिपूर्वपिरिडकायांछिन्नमूलोपरिअबनेजनंद्या
 त॥ततोपरंपुटकंवासरुस्तेकृत्वा मोटकादीनादाय॥ॐ अद्यामुकगोत्रस्यपितुरमुकप्रेतस्यसपिराडीकरणाश्राद्धनिमित्त
 कअमुकगोत्रपितामहामुकशर्मन्त्रावनेनिद्वयते स्वधाइतिद्वितीयपिरिडकायामास्ततकुशमूलसंनिधा
 नेपितामहायावनेजनंद्यात॥एवंक्रमेणआस्ततकुशमध्येप्रपितामहायावनेजनंद्यात॥एवंक्रमेणआस्त
 तकुशाग्रेवद्वप्रपितामहायावनेजनंद्यात॥ततोदक्षिराहस्तेनमोटकतिलजलपिराडानादाय॥ॐ अद्यामुकगोत्रपित
 रमुकप्रेतसपिराडीकरणाश्राद्धे एषपिरिडस्तेमयादीयतेतवोपतिष्ठतामितिपूर्वपिरिडकायांकुशोपरिपित्रेपिराडंदद्यात्॥

५२

ततोर्पपिरिडकायांमोटकादीनिपिराडंवादाय॥ॐ अद्यामुकगोत्रस्यपितुरमुकप्रेतस्यसपिराडीकरणाश्राद्धेअमुक
 गोत्रपितामहामुकशर्मन्नेवतेपिराडःस्वधाइतिप्रथमावनेजनस्थानेपितामहायापिराडंदद्यात्॥एवंक्रमेणप्रपितामहा
 यामरावनेजनस्थानेपिराडंदद्यात्॥एवंक्रमेणवद्वप्र
 पिपिराडास्तरणकुशमूले॥ॐ लेपभागभुजस्तृप्यंतुइति पितामहायतदवनेजनस्थानेपिराडंदद्यात्॥ततःपितामहा
 क्षिराणामुखःपितरमुदिश्य॥ॐ अत्रपितर्मादयस्त्रयथाभागमाहोवृषायस्वइतिपठित्वाउत्तरामुखोभूत्वाश्रासंनियमभावा
 यमनीध्यायन्मुखंदक्षिरादिशंपश्यन्त्रावर्तयन्॥ॐ अमीमदतपितायथाभागमावृषाइतिपठेत्॥ततःपितामहा

दुर्योधनः ३ अत्र पितरो मादयध्वं यथा भागमावृषायध्वमिति पठित्वा उत्तरानि मुखे भूषाश्चासंनिधाय
 हान् भास्वरमूर्तिपितामहादीन् ध्यायन् मुखं प्रत्यावर्त्तयन् ३ अमी मदंत पितरो यथा भागमावृषायिष्यतेति पठेत् ॥ ततः प्रे
 ता ॥ वने जनपात्रं वामहस्ते कृत्वा मोटकादीन् यादा ॥ यथा ३ अद्या मुकगोत्रपितरमुकप्रेतसपिराडीकरण आहूय
 न प्रत्यवनेति दधते मया दीयते तवोपतिकृतामिति पित्रेषु ॥ तवने जनं दत्त्वा ॥ पितामहा वने जनपात्रं वामहस्ते कृत्वा मोट
 कादीन् यादाय ३ अद्या मुकगोत्रस्य पितुरमुकप्रेतस्य सपिराडीकरण निमित्तक आहूय अमुकगोत्रपितामहा अमुकशर्म
 न प्रत्यवनेति दधते स्वधेति पितामहाय प्रत्यवने जनं दद्यात् ॥ एवं क्रमेण प्रपितामहा वृद्ध प्रपितामहाभ्यां प्रत्येकं प्रत्यव

दद्यात् ॥ ततो नीवी विलंबं यावत् ॥ तव कृत्वा च म्यापसव्यं कृत्वा ॥ वामे तूपातिना धृतं सूत्रं ददिने नादाय ३ एतत्ते पितर्वास इत्युक्त्वा
 ताभ्यां पितृपिण्डोपरि सूत्रं धारयेत् ॥ पूर्ववत्सुतः सूत्रमादाय ३ नमो वः पितरो रसायनमो वः पितरः शोषाय नमो वः पितरो जी
 नमो वः पितरः स्वधायै नमो वः पितरः शौराय नमो वः पि ॥ तः मन्यवे नमो वः पितरः पितरो नमो वः मोट हान्नः पितरो दत्त
 सतो वः पितरो देष्मा ३ एतद्दः पितरो वास इति ॥ त्रं पठित्वा प्र ॥ त्वेकं पिण्डोपरि सूत्रं धारयेत् ॥ ततो मोटकादीन् यादाय ३ अद्या
 न गोत्रपितरमुकप्रेतसपिराडीकरण आहूय ३ एतद्वासस्ते मया दीयते तवोपतिकृतामिति पित्रेषु सूत्रमुक्त्वा जेत ॥ पुनः प्रो
 दाय ३ अद्या मुकगोत्रस्य पितुरमुकप्रेतस्य सपिराडीकरण निमित्तक आहूय अमुकगोत्रपितामहा अमुकशर्म

वातः स्वधा इति सूत्रं पिता महायोत्सृजे
तदपि रक्षादिषु गंधपुष्पधूपदीपताम्र
त्रयसूत्रादिकं न पनीय ॥ हस्तद्वयेन सुव
रः स्वधा नमो यज्ञो देवेषु कल्पतां ॥
केशतच्छ्रमाः ॥ इति मंत्रद्वयं
समाना इति मंत्रद्वयेन पिता ॥
र ॥ एवं क्रमेण प्रपिता ॥ तत्र त्रिण्डु
तानि दद्यात् ॥ तत्र त्रिण्डु समीपे तत्र त्रिण्डु
शान्नादाय र्द्वये समाताः समनसः पितरो यमराजौ ॥ तेषां
मनसो ज्ञात्री वा ज्ञीवेषु मामकाः ॥ तेषां श्रीर्मथिकल्पताम् ॥
पठित्वा प्रेतपिण्डं त्रिधा विभजेत् ॥ तत्र द्वयं मंत्रपाठः ॥ ततः प्रथमपिण्डभागमादा
हपिण्डे योजयेत् ॥ एवं द्वितीयपिण्डभागमादाय मंत्रद्वयेन प्रपितामहपिण्डे योजयेत् ॥